GAVDEAMVS

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

GAVDEAMVS!

GAVDEAMVS!

CARMINA VAGORVM SELECTA

IN VSVM LAETITIAE

EDITIO REPETITA

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCCLXXIX

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

TABVLA

Singulorum carminum editiones antehac factas indicabit W. Wattenbach: Die anfänge lateinischer profaner rhythmen des mittelalters. Haupt's zeitschr. für deutsches altertum, neue folge III 3 (1872) s. 469—506.

GAUDEAMUS

POTATORIA

AMATORIA

SEVERA

IOCVLARIA

Gaudeamus!

1. Gaudeamus igitur,
   iuuenes dum sumus!
      post iucundam iuuentutem,
      post molestam senectutem
   nos habebit humus.

2. Vbi sunt, qui ante nos
   in mundo fuere?
      uadite ad superos,
      transite ad inferos:
   ubi iam? fuere!

3. Vita nostra breuis est,
   breui finietur;
      uenit mors uelociter,
      rapit nos atrociter
   nemini parcetur.

4. Viuat academia,
uiuant professores!
uiuat membrum quodlibet,
uiuant membra quaelibet,
semper sint in flore!

5. Viuat et res publica
et qui illam regit!
uiuat nostra ciuitas,
Maecenatum caritas,
quae nos hic protegit!

6. Viuant omnes uirgines
faciles, formosae!
uiuant et mulieres
tenerae, amabiles,
bonae laboriosae!

7. Pereat tristitia,
pereant osores!
pereat diabolus,
quiuis antiburschius
atque irrisores!

De uagorum ordine.

1. Cum „in orbem“ cantatur „uniuersum ite!“
sacerdotes ambulant, currunt coenobitae,
et ab euangelio iam surgunt leuitae;
sectam nostram subeunt, quae salus est uitae.

2. In hac secta scriptum est: „Omnia probate;
uitam nostram optime uos considerate,
contra prauos clericos uos perseuerate,
qui non large tribuunt uobis caritate.“

3. Marchiones, Bauari, Saxones, Australes,
quotquot estis nobiles, uos precor sodales.
auribus percipite nouas decretales,
quod auari pereant et non liberales.

4. Nos misericordiae nunc sumus auctores,
quia nos recipimus magnos et minores;
diuites recipimus et pauperiores,
quos deuoti monachi mittunt extra fores.

5. Recipimus monachum cum rasa corona
et si uenit presbyter cum sua matrona,
magistrum cum pueris, clerum cum persona,
scolarem libentius tectum ueste bona.

6. Secta nostra recipit iustos et iniustos,
claudos atque debiles, fortes et robustos,
florentes aetatibus, senio onustos,
frigidos et Veneris ignibus conbustos.

7. Bellosos pacificos, mites et insanos,
Boemos, Teutonicos, Sclauos et Romanos,
staturae mediocres, gigantes et gnanos,
in personis humiles et e contra uanos.

8. De VAGORUM ordine uobis dico iura,
quorum uita nobilis, dulcis est natura,
quos delectat amplius pinguis assatura
re uera quam faciat hordei mensura.

9. Ordo procul dublo secta uocitatur,
quam diuersi generis populus sectatur:
ergo hic et haec et hoc ei praeponatur,
quod sit omnis generis qui tot hospitatur.

10. Ordo nostra prohibet matutinas plane.
sunt quaedam phantasmata, quae uagantur mane,
per quae nobis ueniunt uisiones uanae;
si qui tunc surrexerit, non est mentis sanae.

1. Ordo noster prohibet semper matutinas;
sed statim, cum surgimus, quaerimus pruinas;
illuc ferri facimus uinum et gallinas;
nil hic expauescimus per Hashardi minas.

2. Ordo noster prohibet uti dupla ueste;
tunicam qui recipit, uadat uix honeste;
pallium mox reicit Decio conteste;
cingulum huic detrahit ludus manifeste.

3. Quod de summis dicitur, in imis tenetur:
camisia qui fruitur, bracis non utetur;
caliga si sequitur, calceus feretur;
nam qui hoc transgreditur, excommunicetur.

4. Nemo prorsus exeat ostium ieiunus,
et si pauper fuerit, semper petat munus;
incrementum recipit saepe nummus unus,
cum ad ludum sederit lusor oportunus.

5. Nemo in itinere contra eat uentis
nec paupertatem ferat uultu condolentis,
sed spem sibi proponat semper consulentis,
nam post grande malum sors sequitur gaudentis.

16. Ad quos perueneritis, dicatis his, quare
singulorum cupitis mores exprobrare:
„reprobare reprobos et probos probare
et probos ab improbis ueni segregare“.

Planctus.

1. Olim nostrum ordinem
   principes amabant,
et summi pontifices
   ipsum honorabant;
grata priuilegia
   gratis nobis dabant
et praeter suffragia
   nihil postulabant.

2. Nunc est tributarius
   idem ordo factus,
ad communem hominum
   sortem est redactus;
seruituti subiacet,
   totus est confractus,
pro subuentionibus
   ad usuras tractus.

3. Olim dum simplicitas
   ordinis uigebat,
nos laudabant homines,
   nullus nos laedebat:
collectas ab ordine
   nemo requirebat,
sed ordo pacifice
   deo seruiebat.

4. Nunc uidentes aliqui
   grandes apparatus,
equos et familias,
   splendidos ornatus,
dicunt: „nisi locuples
   horum esset status,
non ualerent ducere
   tales equitatus.“

5. Ipsi non considerant,
   quantum laboramus,
non ut nos tantummodo,
   sed multos pascamus.
superuenientibus
   bona nostra damus,
et exinde modicum
   nobis reseruamus.

6. Nos sumus in pluribus
similes iumento,
cui datur palea
excusso frumento:
sustentamur etenim
pane et pulmento,
seruato hospitibus
lauto nutrimento.

7. De ista materia
iam non plus loquamur
sed omissis aliis
ad nos reuertamur.
poenas huius saeculi
laete patiamur,
ut bonis caelestibus
frui mereamur.

8. Signum est, quod dominus
non uult nos perire,
qui nos tamquam filios
non cessat ferire.
ipse per haec tristia
det nos sic transire,
ut ad uera gaudia
possimus uenire.

Dies festus hodie!

1. Tempus hoc laetitiae!
dies festus hodie!
  omnes debent psallere,
  cantilenas promere:

2. Ex affectu pectoris
toto gestu corporis;
  et scolares maxime
  festa colunt optume!

3. Stilus nam et tabulae
feriales epulae,
  et Nasonis carmina
  uel auctorum pagina.

4. Quicquid agant alii
iuuenes amemus
  et cum turba plurimum
  ludum celebremus.

Domum!

1. Concinamus, o sodales!
   eia quid silemus?
nóbile cánticum, dúlce melós „domum“
   dúlce „domúm“ resonémus.
      Domum! domum! dulce domum!
      domum! domum! dulce domum!
      dulce dulce dulce domum!
         dúlce domúm resonémus.

2. Appropinquat ecce felix
   hora gaudiorum!
post graue taedium aduenit omnium
   meta petita laborum.
      Domum etc.

3. Musa, libros mitte fessa,
   mitte pensa dura!
mitte negotium! iam detur otium!
   me mea mittito cura!
      Domum etc.

4. Ridet annus, prata rident,
   nosque rideamus!
iam repetit domum Daulias aduena,
   nosque domum repetamus!
      Domum etc.

5. Heus Rogere! fer caballos!
eia nunc eamus,
limen amabile matris et oscula
suauiter et repetamus!
Domum etc.

6. Concinamus, ad penates
uox et audiatur!
Phosphore, quid iubar segnius emicans
gaudia nostra moratur?
Domum etc.

Ad depositionem noui scolaris.

1. Saluete, candidi hospites,
conuiuiumque, sospites,
quod apparatu diuite
hospes parauit, sumite.

2. Mos est cibum magnatibus
condire morionibus:
nos, dum iocamur crassius,
bonis studemus moribus.

3. Lignum fricamus horridum,
crassum dolamus rusticum;
curuum quod est hoc flectimus,
crassum quod est deponimus.

4. Beanus iste sordidus,
altis spectandus cornibus,
ut sit nouus scolasticus,
prouiderit de sumptibus.

5. Interea dum ludicro
tempus datis spectaculo,
frontem seueram ponite,
frontem serenam sumite.

POTATORIA

Treuiri urbis laudes.

1. Vrbs salue régia
   Tréuir urbs úrbium
per quam lasciuia
   redit ad gaudium,
floreseit patria
   flore sodalium.
      Refl. Her wirt, tragent hêr nuo win,
         vrôlich suln wir bî dem sîn.

2. Treuir metropolis,
   urbs amoenissima,
quae Bacchum recolis,
   Baccho gratissima:
das tuis incolis
   uina fortissima.
         Her wirt etc.

3. Ars dialectica
nil probat uerius,
gens tëutonica
nil potat melius;
nec plus munifica
sua dat largius.
Her wirt etc.

4. Iouis in solio
coramque superis
fuit iudicio
concursu Veneris
rosa rosario
data prae ceteris.
Her wirt etc.

5. Quid est iucundius
praesigni facie?
rosa rosarios
decorat hodie;
unde uox laetius
sonat laetitiae:
Her wirt etc.

Vinum rhenanum.

1. Sequimini o socii
 wol her mit an den Rhein!
Laetamini uos ebrii!
 da trinkt man guten Wein.

2. Vinum maestis fert gaudium,
 macht enge säckel weit,
Mutisque dat eloquium,
 von allen sorgen freit.

3. Cum bibo semel bis aut ter
 den edlen rebensaft,
Tunc cano musicaliter,
 er gibt mir gute kraft.

Vinum bonum et suaue.
Sequentia.

1. Vinum bonum et suaue,
bonis bonum, prauis praue
cunctis dulcis sapor, aue
 mundana laetitia!

Aue color uini clari!
aue sapor sine pari;
tua nos inebriari
digneris potentia!

2. O quam felix creatura,
quam produxit uitis pura!
omnis mensa fit secura
in tua praesentia.
O quam placens in colore,
o quam fragrans in odore,
o quam sapidum in ore,
dulcis linguae cingula.

3. Felix homo te plantauit,
qui te uinum nuncupauit;
contra talem qui potauit
nulla sunt pericula.
Felix uenter quem intrabis,
felix lingua quam rigabis,
felix os quod tu lauabis
et beata labia!

4. [Aue sospes in modestis,
in gulosis mala pestis,
post amissionem uestis
sequitur patibulum.

Monachorum grex deuotus,
omnis ordo, mundus totus
bibunt ad aequales potus
et nunc et in saeculum.]

5. Ergo uinum collaudemus,
potatores exaltemus!
non potantes confundemus
in aeterna saecula.
Supplicamus: „hic abunda!
per te mensa fit fecunda,
et nos cum uoce iucunda
deducamus gaudia!

Meum est propositum.

(uid. Aestuans intrinsecus str. 12—19.)

1. Meum est propositum
ad tabernam ire,
ubi sonant tympana,
ubi sonant lyrae.
nullum decet uacuum
tabernam transire,
nisi prius debeat
scyphum deglutire.

2. Meum est propositum
in taberna mori;
uinum sit appositum
morientis ori.
tunc cantabunt laetius
angelorum chori:
„deus sit propitius
huic potatori.“

3. Poculis accenditur
animi lucerna;
cor imbutum nectare
uolat ad superna;
mihi sapit dulcius
uinum de taberna,
quam quod aqua miscuit
praesulis pincerna.

4. Fertur in conuiuio
uinus uina uinum;
masculinum displicet
atque femininum;
in nëutro genere
uinum est diuinum
loqui facit socios
optimum latinum.

5. Vnicuique proprium
dat natura manus:
ego numquam potui
scribere ieiunus;
me ieiunum uincere
posset puer unus;
sitim et ieiunium
odi tamquam funus.

6. Vnicuique proprium
dat natura donum;
ego uersus faciens
bibo uinum bonum
et quod habent purius
dolia cauponum;
uinum tale generat
copiam sermonum.

7. Tales uersus facio,
quale uinum bibo;
nihil possum facere
nisi sumpto cibo.
nihil ualent penitus,
quae ieiunus scribo:
Nasonem post calices
carmine praeibo.

8. Mihi numquam spiritus
poetriae datur,
nisi prius fuerit
uenter bene satur;
dum in arce cerebri
Bacchus dominatur,
in me Phoebus irruit
et miranda fatur.

Bacchi laudes.

1. Bacche, bene uenias
gratus et optatus,
per quem noster animus
fit laetificatus.
Refl. Istud uinum, bonum uinum,
uinum generosum,
reddit uirum curialem,
probum, animosum.

2. Bacchus forte superans
pectora uirorum
in amorem concitat
animos eorum.
Istud etc.

3. Bacchus saepe uisitans
   mulierum genus
facit eas subditas
   tibi, o tu Venus!
      Istud etc.

4. Bacchus uenas penetrans
   calido liquore
facit eas igneas
   Veneris ardore.
      Istud etc.

5. Bacchus lenis leniens
   curas et dolores
confert iocum, gaudia,
   risus et amores.
      Istud etc.

6. Bacchus mentem feminae
   solet hic lenire
cogit eam citius
   uiro consentire.
      Istud etc.

7. Aqua prorsus coitum
   nequit impetrare,
Bacchus illam facile
   solet expugnare.

8. Bacchus numen, faciens
hominem iucundum,
reddit eum pariter
doctum et facundum.

9. Bacche, deus inclite,
omnes hic adstantes
laeti sumus, munera
tua praelibantes.

10. Omnes tibi canimus
maxima praeconia,
te laudantes merito
tmpora per omnia.

Scyphi laus.

1. Iste scyphus concauus
bono mero profluus:
si quis bibit saepius,
satur fit et ebrius.

2. Ex hoc scypho conscii
bibent sui domini,
bibent sui socii,
bibent et amiculi.

Bibendi mille causae.

1. In taberna quando sumus,
non curamus, quid sit humus,
sed ad ludum properamus,
cui semper insudamus.
Quid agatur in taberna,
ubi nummus est pincerna,
hoc est opus ut quaeratur;
si quid loquar, audiatur.

2. Quidam ludunt, quidam bibunt,
quidam indiscrete uiuunt;
sed in ludo qui morantur,
ex his quidam denudantur:
Quidam ibi uestiuntur,
quidam saccis induuntur;
ibi nullus timet mortem,
sed pro Baccho mittunt sortem.

3. Primo pro nummata uini;
ex hac bibunt libertini:
semel bibunt pro captiuis,
post haec bibunt bis pro uiuis;

Ter pro Christianis cunctis,
pro fidelibus defunctis
pro sororibus urbanis,
pro militibus siluanis.

4. Tum pro fratribus peruersis
pro monachis dispersis
pro nauigantibus
pro discordantibus
pro poenitentibus
pro iter agentibus:
tam pro papa, tam pro rege
bibunt omnes sine lege.

5. Bibit hera, bibit herus,
bibit miles, bibit clerus,
bibit ille, bibit illa,
bibit seruus cum ancilla.
Bibit uelox, bibit piger,
bibit albus, bibit niger,
bibit constans, bibit uagus,
bibit rudis, bibit magus.

6. Bibit pauper et aegrotus,
bibit exul et ignotus,
bibit puer, bibit canus,
bibit praesul et decanus.

Bibit soror, bibit frater,
bibit anus, bibit mater,
bibit iste, bibit ille,
bibunt centum, bibunt mille.

7. Parum durant sex nummatae,
ubi sic immoderate
bibunt omnes sine meta,
quamuis bibant mente laeta.
Sic nos rodunt omnes gentes,
et sic erimus egentes.
qui nos rodunt, confundantur
et cum iustis non scribantur.

Bibatis!

1. Potatores exquisiti,
licet sitis sine siti,
et bibatis expediti
et scyphorum inobliti:
Scyphi crebro repetiti
non dormiant,
et sermones inauditi
prosiliant.

2. Qui potare non potestis,
ite procul ob his festis;
non est locus hic modestis:
deuitantur plus quam pestis.
Inter laetos mos agrestis
modestiae,
et est suae certus testis
ignauiae.

3. Si quis latitat hic forte,
qui non curat uinum forte,
ostendantur illi portae;
exeat ab hac cohorte:
Plus est nobis grauis morte,
si maneat;
si recedat a consorte,
tunc pereat.

4. Cum contingat te potare,
ita bibas absque pare,
ut non possis pede stare
neque recta uerba dare.
Sed sit tibi salutare
potissimum
semper uas euacuare,
fortissimum.

Vinum aquae ne iungatur.

1. Dea deo ne iungatur;
deam deus aspernatur;
nam qui Liber appellatur
libertate gloriatur.
Virtus eius adnullatur
    in poculis,
et uinum debilitatur
    in copulis.

2. Cum regina sit in mari,
dea potest appellari,
sed indigna tanto pari,
quem praesumat osculari.
Numquam Bacchus adaquari
    se uoluit,
nec se Liber baptizari
    sustinuit.

Largorum laudes.

1. Iucundemur socii,
sectatores otii!
  nostra pangant ora
  cantica sonora,
ut laudemus dignos laude,
uirtuosos et carentes fraude.
 Refl. O et o cum iubilo
    largos laudet nostra contio.

2. Ad honorem hospitis,
cuius festum colitis,
  canite benignae
  carmen laudis dignae;
maerorem repudiemus
et psallentes omnes intonemus.
    O et o etc.

3. Inuidos, hypocritas
mortis premat grauitas!
  pereant fallaces,
  et uiri mendaces;
munus qui nêgant promissum,
puniendi ruant in abyssum.
    O et o etc

Hospes collaudatur.

1. Hospes collaudatur,
si abunde datur,
ut bene bibatur:
et hoc propere!

2. Locus generalis,
potus est uenalis,
uendit socialis
illum femina.

3. Pincerna laetatur,
abunde potatur;
melior iam datur:
et hoc propere!

4. Bacchus ad amorem
instigat minorem,
mente rudiorem:
et hoc propere!

5. Hic locus annalis,
festus est natalis,
ubi liberalis
ista regula.

6. Ergo salutamus
uinum! tunc cantamus:
„Te deum laudamus!“
et hoc propere!

7. Nos qui propinamus
et uina portamus,
prius quam bibamus,
benedicamus.

8. Bacchus est suauis,
at fit saepe grauis
bibenti sub cauis
ac immodice.

9. Proin non omittatur!
lautius bibatur!
dignius mittatur!
et hoc propere!

10. Ergo nos ludamus,
sortes proiciamus,
laetanter bibamus:
et hoc propere!

Laeti, faceti concinamus.

1. Simus hic sedentes
sicut conferentes,
in omnibus gaudentes,
nullum offendentes,
sed laeti faceti concinentes.

2. Hospitem laudemus,
sibi decantemus;
tunc iterum potemus,
secundum conuiuemus,
honesti modesti iubilemus.

3. Ergo infundatur!
sic cor iucundatur,
tristitia fugatur,
plausus innouatur,
et laete facete concinatur.

4. Virgo generosa
dei speciosa,
prae ceteris formosa,
paradisi rosa,
sit genti bibenti gratiosa.

Archipoetae confessio.

1. Aestuans intrinsecus
ira uehementi
in amaritudine
loquor meae menti;
factus de materia
leuis elementi
folio sum similis
de quo ludunt uenti.

2. Cum sit enim proprium
uiro sapienti
supra petram ponere
sedem fundamenti,
stultus ego comparor
fluuio labenti,
sub eodem aere
numquam permanenti.

3. Feror ego ueluti
sine nauta nauis,
ut per uias aëris
uaga fertur auis,

non me tenent uincula,
  non me tenet clauis,
quaero mei similes
  et adiungor prauis.

4. Mihi cordis grauitas
  res uidetur grauis;
iocus est amabilis
  dulciorque fauis;
quidquid Venus imperat
  labor est suauis,
quae numquam in cordibus
  habitat ignauis.

5. Via lata gradior
  more iuuentutis,
implico me uitiis
  immemor uirtutis,
uoluptatis auidus
  magis quam salutis,
mortuus in anima
  curam gero cutis.

6. Praesul discretissime,
  ueniam te precor:

morte bona morior,
  dulci nece necor;
meum pectus sauciat
  puellarum decor,
et quas tactu nequeo
  saltem corde moechor.

7. Res est arduissima
  uincere naturam,
in aspectu uirginis
  mentem esse puram;
iuvenes non possumus
  legem sequi duram,
leuiumque corporum
  non habere curam.

8. Quis in igne positus
  igne non uratur?
quis Papiae demorans
  castus habeatur,
ubi Venus digito
  iuuenes uenatur,
oculis illaqueat,
  facie praedatur?

9. Si feras Hippolytum
hodie Papiae,
non erit Hippolytus
in sequenti die.
Veneris in thalamos
ducunt omnes uiae,
non est in tot turribus
turris Alethiae.

10. Secundo redarguor
etiam de ludo.
frigidus exterius
mentis aestu sudo,
sed cum ludus corpore
me dimittit nudo,
tunc versus et carmina
meliora cudo.

11. Tertio capitulo
memoro tabernam.
illam nullo tempore
spreui neque spernam,
donec sanctos angelos
uenientes cernam,
cantantes pro mortuis
requiem aeternam.

12. Meum est propositum
in taberna mori;
ut sint uina proxima
morientis ori:
tunc cantabunt laetius
angelorum chori:
„sit deus propitius
huic potatori.“

13. Poculis accenditur
animi lucerna,
cor imbutum nectare
uolat ad superna.
mihi sapit dulcius
uinum de taberna,
quam quod aqua miscuit
praesulis pincerna.

14. Vnicuique proprium
dat natura munus:
ego numquam potui
scribere ieiunus;
me ieiunum uincere
posset puer unus,
sitim et ieiunium
odi tamquam funus.

15. Vnicuique proprium
  dat natura donum:
ego uersus faciens
  bibo uinum bonum
et quod habent purius
  dolia cauponum;
uinum tale generat
  copiam sermonum.

16. Tales uersus facio,
  quale uinum bibo;
nil possum incipere
  nisi sumpto cibo,
nihil valent penitus
  quae ieiunus scribo;
Nasonem post calices
  carmine praeibo.

17. Mihi numquam spiritus
  poetriae datur,
nisi prius fuerit
  uenter bene satur;
dum in arce cerebri
  Bacchus dominatur,
in me Phoebus irruit
  et miranda fatur.

18. Loca uitant publica
quidam poetarum,
et secretas eligunt
sedes latebrarum;
student, instant, uigilant,
nec laborant parum,
et uix tandem reddere
possunt opus clarum.

19. Ieiunant et abstinent
poetarum chori,
uitant rixas publicas
et tumultus fori,
et, ut opus faciant
quod non possit mori,
moriuntur studio
subditi labori.

20. Ecce, meae proditor
prauitatis fui,
de qua me redarguunt
seruientes tui,
sed eorum nullus est
accusator sui,
quamuis uelint ludere
saeculoque frui.

21. Iam nunc in praesentia
praesulis beati,
secundum dominici
regulam mandati,
mittat in me lapidem,
neque parcat uati
cuius non est animus
conscius peccati.

22. Sum locutus contra me
quidquid de me noui,
et uirus euomui
quod tam diu foui;
uita uetus displicet,
mores placent noui,
homo uidet faciem
corda patent Ioui.

23. Iam uirtutes diligo,
uitiis irascor,
renouatus animo
spiritu renascor,
quasi modo genitus
nouo lacte pascor,
ne sit meum amplius
uanitatis uas cor.

24. Electe Coloniae,
parce poenitenti,
fac misericordiam
ueniam petenti,
et da poenitentiam
culpam confitenti.
feram quidquid iusseris
animo libenti.

25. Parcit enim subditis
leo, rex ferarum,
et est erga subditos
immemor irarum;
et uos idem facite,
principes terrarum:
quod caret dulcedine
nimis est amarum.

Actio uini et aquae.

1. Cum tenerent omnia
medium tumultum,
post diuersas epulas
et post uinum multum,

postquam uoluptatibus
  uentris est indultum,
me liquerunt socii
  uino iam sepultum.

2. Et ego in spiritu,
  non in carne graui,
raptus sum et tertium
  caelum penetraui,
ubi secretissima
  quaedam auscultaui,
quae post in concilio
  fratrum reseraui.

3. Dum sederet equidem
  in excelsis deus,
et coepisset spiritus
  trepidare meus,
ecce in iudicio
  Thetis et Lyaeus
intrant et alteruter
  actor est et reus.

4. Thetis in exordio
  multum gloriatur

dicens: „Mihi merito
laus et honor datur.
cum sim, ex qua machina
mundi firmabatur
et super me spiritus
dei ferebatur.“

5. Bacchus ad haec incipit
talia referre:
„mos est prius uilia,
cara post conferre:
sic et deus uoluit
te prius conferre,
et me post, ut biberent
peccatores terrae.“

6. Th. „Meum decus admodum
deus ampliauit,
quando me de puteo
potum postulauit:
de torrente siquidem
attestante Dauid
bibit et propterea
caput exaltauit.“

7. B. „Cum in uite dominus
fructum dedit istum,
uuae nil aquaticum
fecit intermixtum;
ergo qui potauerint
uinum aqua mixtum,
sunt aduersus dominum
uel aduersus Christum."

8. Th. „Me contentus respuit
Nazarenus uina,
cum in me sit posita
uitae medicina;
quod ex euangelica
patet disciplina,
cum sanaret angelus
aegros in piscina."

9. B. „Tandem si te iugiter
lambat Nazareus,
quam tamen salutifer
sit effectus meus,
patet, cum apostolus
docet atque deus,
ut me propter stomachum
bibat Timotheus."

10. Th. „Medicinae Naaman
liquerunt humanae,
nec prodesse poterunt
cuti male sanae;
sed uoces propheticae
non fuerunt uanae,
postquam fuit septies
lotus in Iordane.“

11. L. „Caesus a latronibus
Ierosolymita,
uisus a presbytero,
uisus a leuita,
incuratus forsitan
extitisset ita,
ni fuissent uulnera
uino delinita.“

12. Th. „Cum tu causa fueris
intemperiei,
ego sum apposita
tuae rabiei;
quia, sicut legitur,
aquae, non Lyaei,
impetus laetificat
ciuitatem dei.“

13. B. „Tu tamquam uilissima
funderis in planum,
ego, uelut nobile,
mittor in arcanum;
te potat in fontibus
pecus rusticanum,
sed meus laetificat
potus cor humanum."

14. Th. „Fructum temporaneum
reddit excolenti
lignum quod est proximum
aquae defluenti;
profert fructus segetis
longe uenienti,
prodest aqua frigida
uiro sitienti."

15. B. „Satis contemptibilis
et satis egena,
si qua forte sumitur
sine uino cena:
non exterret homines
paupertatis poena,
cum me promptuaria
sint eorum plena."

16. Th. „Primam partem fidei
ego reseraui,
quando dei filium
in Iordane laui;
et figuras ueteris
legis consummaui,
cum de suo latere
foras emanaui.“

17. B. „Ad baptismi gratiam
uenit per me reus;
per me multos homines
iungit sibi deus;
nec fuit, ut legitur,
aqua, sed Lyaeus,
de quo dixit dominus:
hic est sanguis meus.“

18. Th. „Ego pulchritudinis,
ego claritatis
mater sum, et omnibus
offero me gratis;
ego pratis aufero
pestem siccitatis,
desuper cum intonat
deus maiestatis.“

19. *B.* „Quantumcumque sapidus,
quantum quoque carus,
sine uino traditus
cibus est amarus;
tuo gaudet poculo
pauper et auarus,
sed calix inebrians
o quam sum praeclarus!“

20. *Th.* „Ego flammas tempero
solis in pruinis,
potum do uolucribus,
opem molendinis,
et mundum circueo
fluctibus marinis,
ubi sunt reptilia
quorum non est finis.“

21. *B.* „Ego de palmitibus
in torcular iui,
et exinde uegetans
uentrem introiui,
uasculorum genera
multa pertransiui,
et in potatoribus
requiem quaesiui.“

22. *Th.* „Ratio confunditur,
oculi caecantur
his, qui tuis potibus
nimis immorantur;
blande dum ingrederis,
exta mordicantur,
et uelut a reguli
morsu uenenantur.“

23. *B.* „Potus tuus pestifer,
est et uenenatus,
nisi sit prophetiae
sale dulcoratus.
in me tu uilissimus
potus es mutatus,
cum fuit ad nuptias
Iesus inuitatus.“

24. *Th.* „Per te Noe femora
dormit denudatus,
unde male dicitur
irridendo natus;
per te mundo prodiit
partus infamatus,
cum fuit in montibus
Loth inebriatus.“

25. *B.* „Tu deceptrix omnium,
quibus, dum te praestas
placidam, post fluctibus
subditis infestas;
rogat super alias
Dauid res honestas:
ne demergat, inquiens,
aquae me tempestas!“

26. *Th.* „Prohibetur homini
Pauli disciplina
uinum, ut luxuriae
turpis officina;
nulla uirtus colitur,
ubi regnant uina,
quibus lege trahitur
prudens a diuina.“

27. *B.* „Vitium luxuriae
tibi coaptatur,
cum incesto filio
Jacob imprecatur,
qui fusus ut aqueus
liquor increpatur,
dum per eum patrius
torus maculatur.“

28. *Th.* „Ego sapientiae
sum assimilata,
cuius alma pectora
fonte sunt potata,
qua quae semel fuerint
corda fecundata,
non affliget amplius
sitis iterata.“

29. *B.* „Sponsus sponsae numerans
singula decora,
ut amborum osculo
coniungantur ora,
uinum super alia
bona potiora
ponit quae sunt uilia,
sponsae meliora.“

30. *Th.* „Ad caelestis speciem
ego trinitatis
una sum de testibus
terrae commendatis
unde fons exprimitur
per me karitatis,
in uitam exiliens
sempiternitatis.“

31. *B.* „Perquam dies gratiae
gentibus illuxit,
cum ex uinis uineam
sponsam sibi duxit;
sponsus in uinariam
cellam introduxit,
ubi quo sit ordine
caritas instruxit.“

32. *Th.* „Dextro templi latere
meus est egressus,
per me culpae luitur
si quis est excessus,
actus elemosinae
mystice concessus
est mihi, quo criminum
ignis est oppressus.“

33. *B.* „Virtus per te siquidem
uitae figuratur,
sic per me compunctio
cordis designatur,
quod deo uirgineus
pudor geminatur,
cum reus conteritur
et iustificatur.“

34. *Th.* „Si qui falsos hactenus
coluerunt deos,
si renasci faciunt
se per fontes meos,
rex in caelo respicit
et absoluit reos,
nec qui caelos habitat
irridebit eos.“

35 *B.* „Ex uino praedicitur
hostia reorum,
in uino diluitur
stola beatorum,
uinum Iacob additur
pro summa bonorum,
uinum tandem bibitur
in regno caelorum.“

36. *Th.* „Laudem meam placide
quisquis intuetur,
calix aquae frigidae
penset, quid meretur.
super caelos legitur
uinum: ergo detur,
quod ex uini meritis
nusquam superetur.“

37. *B.* „Vitis non deseruit
uinum, ut regnaret,
uinum hic praeposuit
qui non commutaret,
uinum sponsus miscuit,
cum sponsa praeparet,
aquam uenter respuit,
mox fractus probaret."

38. *Th.* „Israel cum duceret
se compendiose
seruitutis uinculo
contumeliosae,
separauit dominus
me miraculose,
ut cantarent canticum
deo gloriose."

39. *B.* „Vini, uir, miraculum
(noli obaudire)
securos et nobiles
reddit suos mire:
mutis eloquentiam,
contractis salire
dat, et inter uerbera
facit non sentire."

40. Si quis causa qualibet
cessat a Lyaeo,
non resultat canticum
neque laus ab eo;
si refectus fuerit
tandem potu meo,
tunc decantat: „Gloriam
in excelsis deo.“

41. Ad hanc uocem auibus
ecce concitatis,
quasi rationibus
uini comprobatis,
inclamatur fortius
uocibus elatis:
„In terra pax omnibus
bonae uoluntatis.“

42. Quorum ecce uocibus
tandem post examen
excitatus extuli
somnii uelamen,
et laudaui consonans
patrem, natum, flamen,
terminans in gloria
dei patris. Amen.

Certamen uini et aquae.

1. Denudata ueritate
succinctaque breuitate,
ratione uaria,
dico quod non copulari
debent, immo separari,
quae sunt aduersaria.

2. Cum in scypho reponuntur,
uinum aqua coniunguntur,
talis coniugatio
non est bona, nec laudari
debet, immo nuncupari
melius confusio.

3. Vinum sentit aquam secum;
dolens inquit: „Quis te mecum
ausus est coniungere?
surge, exi, uade foras:
nec eodem loco moras
mecum debes facere.

4. Vilis et inuerecunda
rimas quaeris, ut immunda
mundi loca subeas.

super terram debes teri
et cum terra commisceri,
ut in luctum transeas.

5. Mensa per te non ornatur;
nullus homo fabulatur
in tui praesentia;
sed qui prius est iucundus,
ridens uerboque facundus,
non rumpit silentia.

6. Cum quis de te forte potat,
si sit sanus, tunc aegrotat;
conturbas praecordia;
tonat uenter, surgit uentus,
qui inclusus, non ademptus,
multa dat suspiria.

7. Sed cum uenter est inflatus,
tunc diuersos reddit flatus
ex utroque gutture;
et cum ita dispensatur
uenter, aer perturbatur
a corrupto munere."

8. Aqua contra surgit ita:
„Turpis iacet tua uita
in magna miseria;
qui sunt tui potatores,
uitam perdunt atque mores,
tendentes ad uitia.

9. Tu scis linguas impedire:
titubando solet ire
tua sumens basia;
uerba recte non discernens,
centum putat esse, cernens
duo luminaria.

10. Et qui tuus est amator,
homicida, fornicator,
Dauus, Geta, Birria:
tales tibi famulantur;
tales de te gloriantur
tabernali curia.

11. Propter tuam prauitatem
nullam habes libertatem,
domos tenes paruulas:
ego magna sum in mundo;
dissoluta me diffundo
per terrae particulas.

12. Potum dono sitienti,
ad salutem me quaerenti
ualde necessaria,
quia ueho peregrinos
tam remotos quam uicinos,
ad caeli palatia."

13. Vinum haec: „Te plenam fraude
probas esse tali laude:
uerum est quod suscipis
naues; post hoc intumescis;
dum frangantur, non quiescis,
et sic eas decipis.

14. Qui non potest te portare
et te totam desiccare,
tendit ad pericula;
tibi credens sic declinat;
ita per te peregrinat
ad aeterna saecula.

15. Ego deus, et testatur
illud Naso; per me datur
cunctis sapientia:
cum non potant me magistri,
sensu carent, et ministri
non frequentant studia.

16. Non a falso potest uerum
separare, qui me merum
non potare nititur:
claudus currit, caecus uidet,
surdus audit, mens subridet;
per me mutus loquitur.

17. Per me senex iuuenescit;
per te ruit et senescit
iuuenum lasciuia:
per me mundus reparatur;
per te numquam generatur
filius vel filia."

18. Aqua inquit: „Tu es deus!
per te iustus homo reus;
malus, peior, pessimus:
facis uerba semiplena
balbutire; cum lagena
sic fit sciens Didymus.

19. Ego loquar ueritatem:
dono terris ubertatem;
per me uernant omnia;
cum non pluit, exarescunt
herbae, fruges, et marcescunt
flores atque lilia.

20. Mater tua tortuosa
numquam surgit fructuosa,
sed omnino sterilis;
sua coma denudata
serpit humi desiccata,
uana atque fragilis.

21. Fames terras comitatur
me cedente, perturbatur
deflens omnis populus;
pro me Christo Christianus,
Iudaeus atque paganus
preces fundit sedulus."

22. Vinum ait: „Surdo canis
te collaudans uerbis uanis;
alibi te uidimus:
uniuersis cum sis nota
uilis et immunda tota,
credimus quod nouimus.

23. Tu faex rerum et sentina,
quae descendunt de latrina
suscipis, quod taceo;
sorde fetes et uenena
multa rapis et effrena,
quae narrare nequeo."

24. Aqua surgit, se defendit
atque uinum reprehendit
de turpi colloquio:
„Quis uel qualis sit, iam patet.
iste deus, et non latet
tali uaticinio.

25. Sermo tuus me non laedet;
tamen turpis male sedet
ore dei ratio:
ultra nouem passus fere
nolo uirus ne sufferre,
sed a me proicio."

26. Vinum ait: „Exornata
uerba sunt post terga data;
non excludis uitium:
multi saepe te biberunt.
qui per sordes perierunt
per diei spatium."

27. Audiens haec, obstupescit
aqua: deflens obmutescit,
geminat suspiria:
uinum clamat: „Quare taces?
Iam patet quod uicta iaces
rationis nescia.

28. Ego praesens disputator,
huius cantus terminator,
omni dico populo,
quod haec miscens execretur
et a Christo separetur
in aeterno saeculo."

Rhythmus die diui Martini pronuntiatus.

1. Io Io Io Io
Gaudeamus io io,
dulces Homeriaci.

2. Io Io
noster uates hic Homerus,
dithyrambi dux sincerus,
pergraecatur hodie.

3. Io Io
haec est illa bona dies
et nouata laeta quies
uina sitientibus.

Io Io

4. nullus metus nec labores,
nulla cura nec dolores
sint in hoc symposio.

Io Io

5. uultis mecum iam potare?
et Lyaeum exaltare,
dulces Homeriaci?

Io Io

6. qui potare cupit mecum,
licet, uerum portet secum
uina plenis utribus.

Io Io

7. ecce tibi Trebulani
apportamus et Albani
centum plenos urceos.

Io Io

8. sed quis nobis ministrabit,
et quis praesto uinum dabit
dulce sitientibus?

Io Io

9. hic habemus Thomasinum
cognoscentem bonum uinum
primo uisu subito.

Io Io

10. hic ridendo propinabit
et bibendo prouocabit
omnes Homeriacos.

Io Io

11. audi bone Thomasine,
graece bibens et latine,
tuum fac officium.

Io Io

12. est iam tempus ut potemus
et post potum sic oremus:
deflectamus genua.

Io Io

13. si potastis, iam leuate,
et crateras coronate,
ut bibatis iterum.

Io Io

14. felix est, ter felix, quater,
cui dat potum Bacchus pater
de spumanti cantharo.

Io Io

15. ne lucernae extinguantur
et potantes moriantur,
date nobis ŏleum.

Io Io

16. Vos Germani, uos Hispani,
uos Insubres, uos Britanni,
bibite pro uiribus.

Io Io

17. sed uos rogo dum potatis
ter et quater, uideatis,
ne frangatis Vrceum.

Io Io

18. omnes fortes sunt uinosi
et potantes animosi,
dicit Aristoteles.

Io Io

19. omnis doctor, omnis rector
Bacchi patris sit protector
in aeterna secula.

Io Io

20. dulce dulci misceatis,
ex hoc in hoc faciatis,
ut potetis dulcius.

Io Io

21. Bacche, uatum fortis pater,
et qui solus es bimater
et formosus diceris:

Io Io

22. qui delphinos, amatores
puerorum et potores,
feris misces lyncibus:

Io Io

23. tecum ciuem Lampsacenum
rogo ducas et Silenum
Bacchasque thyrsigeras.

Io Io

24. et te prope sit Potina,
quae dat potum in culina
prima cunctis pueris.

Io Io

25. temptat Bacchas Ithyphallus,
malus caper, malus gallus
Aha! nimis turpiter.

Io Io

26. bibe quantum uis, Priape,
sed honestam partem cape,
ne perturbes gaudia.

Io Io

27. bibe, bibe, bibe, bibe,
tu qui sapis, bibe, bibe,
dum Lyaeus imperat.

Io Io

28. sed iam potrix turba tace,
et tu, Codre, talos iace
sub bibendi arbitro.

Io Io

29. quod iecisti canes ternos:
bibe, bibe, bibe ternos
iam Falerni calices.

Io Io

30. tu iecisti senionem:
bibe, bibe bactrionem
Trebulani ueteris.

Io Io

31. Codre, caput tibi fumat:
ne quis ignis te consumat,
stingue mero citius.

Io Io

32. et uos, mei combennones,
eleuate bactriones,
ut possitis dicere:

Io Io Io Io

33. gaudeamus, io io!
dulces Homeriaci.

Venter Deus.

1. Alte clamat Epicurus:
„uenter satur est securus";
  uenter deus meus erit,
  talem deum gula quaerit,
cuius templum est coquina,
in qua redolent diuina.

2. Ecce deus opportunus,
nullo tempore ieiunus;
  ante scyphum matutinum
  ebrius eructat uinum;
cuius mensa et cratera
sunt beatitudo uera.

3. Cutis eius semper plena,
uelut uter et lagena,
  iungit prandium cum cena,
  unde pinguis rubet gena,
et, si quando surgit uena,
fortior est quam catena.

4. Sic religionis cultus
in uentre mouet tumultus;
  rugit uenter in agone
  uinum pugnat cum medone;

uita felix otiosa,
circa uentrem operosa.

5. Venter inquit: nihil curo
praeter me; sic me procuro
ut in pace, in id ipsum
molliter gerens me ipsum,
super potum, super escam
dormiam et requiescam.

---

1. „Cum animaduerterem", dicit Cato:
quis me redarguit de peccato?
laudem et honorem canimus
nostro hospiti, cui bonus est animus.

2. Ergo, fratres carissimi, intelligite
et ad ora pocula porrigite
et si aliquis inebrietur ex uobis,
declinet seorsum a nobis.

3. Si aliquis debibat tunicam,
postea deludat camisiam,
et si aliquid plus de re sapitis,
denudetur a planta pedis usque ad uerticem capitis.

4. Tunc eritis comites apostolorum
quia in omnem terram exiuit sonus eorum,
et in fines orbis terrae uerba eorum.

Chorus:

5. Conuentus iste nobilis
laetetur his conuiuiis
et mera mente gaudeat
et dignas laudes referat.

6. Summo patri et filio
et hospiti largissimo
.N. tali dicto nomine,
ut longo uiuat tempore.

Ego sum abbas Cucaniensis —
et consilium meum est cum bibulis —
et in secta Decii uoluntas mea est —
et qui mane me quaesierit in taberna —
post uesperam nudus egredietur —
et sic denudatus ueste clamabit:
wafna! wafna!
quid fecisti, sors turpissima?
nostrae uitae gaudia
abstulisti omnia.

Lauriger Horatius.

1. Lauriger Horatius,
quam dixisti uerum!
fugit Euro citius
tempus edax rerum.
ubi sunt o! pocula
dulciora melle,
rixae, pax et oscula
rubentis puellae.

2. Crescit uua molliter
et puella crescit;
sed poeta turpiter
sitiens canescit.
quid iuuat aeternitas
nominis, amare
nisi terrae filias
licet et potare.

Dulce cum sodalibus.

1 Dulce cum sodalibus
sapit uinum bonum;
osculari uirgines
dulcius est donum;

donum est dulcissimum
  lyra ceu Maronum:
si his tribus gaudeam,
  sperno regis thronum.

2. In me Bacchus excitat
  Veneris amorem;
Venus mox poeticum
  Phoebi dat furorem.
immortalem Phoebus dux
  comparat honorem:
uae mihi, si tribus his
  infidelis forem.

3. Si tyrannus iubeat:
  „uinum dato!“ darem.
„non amato uirgines!“
  aegre non amarem.
„frange lyram, abice!“
  pertinax negarem!
„lyram da, seu morere!“
  cantans expirarem!

Exhortatio collegarum.

(Cantilenae potatoriae exemplum modernum.)

1. Salue mihi collegarum,
eo gratius quod rarum,
dulce iam commercium!
lubens audi, quae nunc cano
plectro non horatiano,
sed ex alto cordium.

2. Studiorum post luctamen
adsit tabernae solamen,
unde recreemini,
tristes curas nunc fugantes,
dulce poculum libantes
animos solemini!

3. Vtra manu uulnerata
Venus sit uel qua prognata
genitrice Hecabe —
has argutias molestas
et sermonibus infestas
Hilaris relinquite.

4. At si tamen ex doctorum
more uos grammaticorum
uultis quid subtilius
quod redoleatque griphos:
quin rimamini, quot scyphos
biberit Horatius?

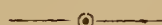
5. Et cum magnum poculorum
inueneritis haustorum
ab hoc uate numerum:
curae totidem siccare
sit et plene obseruare
hoc exemplum classicum!

6. Docui, quae facienda
sint ad recte instruenda
nostra sodalitia.
nunc tametsi uox est rauca,
attamen subiungam pauca
pia desideria.

7. Absit maestae mentis onus!
adsit humor semper bonus
notionis duplicis!
inter pocula fecunda
sint colloquia iucunda
salibus socraticis!

8. Absit ira atque rixa!
adsit larga et prolixa
animorum caritas,
ut uigescat laeto flore,
claro quasi tincta rore,
semper haec sodalitas!

AMATORIA

Verni temporis laudes.

1. Vernum tempus est amoenum
et amoris melle plenum;
quidquid est in mundo renum,
nouum facit ac serenum.

2. In hoc uere uernant flores,
quia tellus dat humores.
puellarum nunc dolores
risus petunt et amores.

3. Iam qui amat et amatur,
illud petit quo laetatur,
et si locus umquam datur,
trahit, palpat, osculatur.

Dulce est desipere.

1. Omittamus studia!
dulce est desipere,
et carpamus dulcia
iuuentutis tenerae.
Res est apta senectuti
seriis intendere,
tenerae sed iuuentuti
adhuc decet ludere.

Refl. Velox aetas praeterit
studio detenta;
lasciuire suggerit
tenera iuuenta.

2. Ver aetatis labitur,
hiems nostra properat;
uita damnum patitur,
cura carnem macerat.
Sanguis aret, hebet pectus,
minuuntur gaudia,
nos deterret iam senectus,
morborum familia.

Velox etc.

3. Imitemur superos!
digna est sententia,
et amores teneros
iam uenentur otia!
Voto nostro seruiamus!
mos est iste iuuenum,
ad plateas descendamus
et choreas uirginum!
Velox etc.

4. Ibi quae sit facilis,
est uidendi copia;
ibi fulget mobilis
membrorum lasciuia.
Dum puellae se movendo
gestibus lasciuiunt,
consto uidens, et uidendo
me mihi subripiunt.
Velox etc.

Aestas redit.

1. Ecce gratum et optatum
uer reducit gaudia,
purpuratum floret pratum,
sol serenat omnia.
Iamiam cedant tristia!
aestas redit, nunc recedit
hiemis saeuitia.

2. Iam liquescit et decrescit
grando, nix et cetera,
bruma fugit et iam sugit
uer aestatis ubera:
Illi mens est misera
qui nec uiuit, nec lasciuit
sub aestatis dextera.

3. Gloriantur et laetantur
in melle dulcedinis,
qui conantur, ut utantur
praemio cupidinis.
Simus iussu Cypridis
gloriantes et laetantes
pares esse Paridis.

Cedit hiems.

1. Cedit hiems, tua durities,
frigor abit, rigor et glacies,
brumalis et feritas, rabies,
torpor et improba segnities,
pallor et ira, dolor, macies.

2. Veris adest elegans acies;
clara nitet sine nube dies,
nocte micant Pliadum facies;
grata datur modo temperies,
temporis optima mollities.

3. Nunc amor aureus aduenies,
indomitos tibi subicies.
tendo manus: mihi quid facies?
quam dederas, rogo, concilies,
et dabitur saliens aries.

4. O clara mundi superficies,
uiridi gramine iam redoles!
induitur foliis abies,
picta canit uolucrum series,
prata uirent, iuuenum requies.

Maii laudes.

1. Vetus error abiit,
   renouantur uetera;
imber enim transiit,
   sol serenat aera;
   tument ueris ubera,
      tellus impraegnatur.

2. Dictus a maioribus
   non natu sed ordine
Maius, maior omnibus
   in anni uolumine;
   a maiorum nomine
      sic denominatur.

3. Ille rosis derogat
   et rosis abutitur,
qui sua non erogat,
   dum rosa recolitur;
   large si non agitur,
      rosa derosatur.

4. Lasciuire moniti
   temporis lasciuia,

non simus solliciti!
cesset auaritia,
cuius in praesentia
uirtus absentatur!

Laeta Venus uenit.

1. O consocii,
quid uobis uidetur,
quid negotii
uobis adoptetur?
laeta Venus ad nos iam ingredietur,
illam chorus dryadum sequetur.

2. O uos socii,
tempus est iucundum,
dies otii
redeunt in mundum;
ergo congaudete coetum laetabundum,
tempus salutantes iniucundum.

3. Venus abdicans
cognatum Neptunum

uenit applicans
  Bacchum oportunum,
quem dea prae cunctis amplexatur unum,
quia tristem spernit et ieiunum.

4. Ergo litteris
  coetus hic imbutus
signa Veneris
  militet secutus;
aestimetur autem laicus ut brutus,
nam ad artem surdus est et mutus.

5. His numinibus
  uolo famulari;
ius est omnibus
  qui uolunt beari,
in hoc excellente populo scolari,
ut amet et faciat amari.

Ver redit optatum.

1. Ver redit optatum
  cum gaudio,
flore decoratum
  purpureo.

Aues edunt cantum
quam dulciter!
reuirescit nemus,
cantus est amoenus
totaliter.

2. Iuuenes ut flores
accipiant,
et se per odores
reficiant:
Virgines assumant
alacriter
et eant in prata
floribus ornata
communiter!

Iamiam rident prata.

1. Iamiam rident prata, iamiam uirgines
iucundantur, terrae ridet facies.
aestas nunc apparuit
ornatusque florum laete claruit.

2. Nemus reuirescit, frondent frutices;
hiems saeua cessit: laeti, iuuenes,
congaudete floribus,
amor allicit uos iam uirginibus.

3. Ergo militemus simul Veneri,
tristia uitemus, nosque teneri
risus et colloquia,
spes amorque trahant nos ad gaudia.

Iuuenes — senes.

1. Congaudentes ludite!
choros simul ducite!
iuuenes sunt lepidi,
senes sunt decrepiti.
Audi bela mia,
mille modos Veneris
da hizevaleria.

2. Militemus Veneri
nos qui sumus teneri!
Veneris tentoria
res est amatoria.
Audi etc.

3. Iuuenes amabiles
 igni comparabiles;
  senes sunt horribiles
  frigori consimiles.
   Audi etc.

Amor tenet omnia.

1. Amor tenet omnia,
mutat cordis intima;
quaerit amor deuia;
 amor melle dulcior
 felle fit amarior,
amor caecus caret pudicitia;
frigidus et calidus et tepidus,
 amor audax, pauidus,
 fidus est et perfidus.

2. Tempus est idoneum,
quaerat amor socium.
nunc garritus auium;
 amor regit iuuenes,
 amor capit uirgines;

uae senectus, tibi sunt incommoda!
tenet me gratissima iuuencula,
  cura me dulcissima,
  pestis immo pessima!

3. Frigidus et callidus
numquam tibi socius:
dormit dolens saepius
  in natura frigidus;
  nihil tibi uilius.
Venus tenet iuuenes in gaudio;
sana fit coniunctio, quam diligo;
  tuo quid imperio
  melius sit nescio.

4. Amor uolat undique,
captus est libidine,
iuuenes, iuuenculae
  quem secuntur merito.
  si qua sine socio,
illa uero caret omni gaudio:
tenet noctis infima sub intimo
  cordis in custodia,
  fit res amarissima.

5. Amor simplex, callidus,
rufus amor, pallidus
figuris in omnibus.
amor est placabilis,
constans et instabilis;
amor artis regitur imperio,
ludit amor lectulo iam clanculo,
noctis in silentio
captus amor laqueo.

Amoris illecebrae.

1. Florent omnes arbores,
dulce canunt uolucres,
reuirescunt frutices
congaudete iuuenes!

2. Maeror abit squalidus,
amor adit calidus;
superat uelocius,
qui non amat ocius.

3. Virgo tu pulcherrima,
cum non sis acerrima,
uerba das asperrima,
sicut sis deterrima.

4. Viribus infirmior
ab amore ferior;
uulnera experior:
si non sanas, morior.

5. Quid tu captas, iuuenis?
quaeris, quod non inuenis.
nondum apta Veneris
satis ego ludicris.

6. Mecum quaeris ludere?
nulli uolo iungere,
cum Phoenice pudice
uitam uolo ducere.

7. Sed amor
durus est,
ferus est,
fortis est;
qui nos uincit iuuenes,
  uincat et iuuenculas
  ultra modum rigidas.

8. Video
dictis his,
quid tu uis,
quid tu sis,
quod amare bene scis:
et amari ualeo,
et iam intus ardeo.

Puella puero.

1. O admirabile Veneris idolum,
cuius materiae nihil est friuolum,
Archos te protegat, qui stellas et polum
fecit et maria condidit et solum.
furis ingenio non sentias dolum;
Clotho te diligat, quae baiulat colum.

2. Saluto puerum non per hypothesim:
serio pectore deprecor Lachesim;
sororum Atropos ne curet haeresim,
Neptunum comitem habeas perpetim,
cum uectus fueris per flumen Athesim.
quo fugis, amabo, cum te dilexerim?

3. Dura materies ex matris ossibus
creauit homines iactis lapidibus.
ex quibus unus est iste puerulus,
qui lacrimabiles non curat gemitus.
cum tristis fuero, gaudebit aemulus.
ut cerua fugio, cum fugit hinnulus.

Ad Lydiam.

1. Lydia bella, púella candida,
quae bene superas lac et lilium
albamque, simul rosam rubidam
aut expolitum ebur indicum.

2. Pande, puella, pande capillulos
flauos, lucentes ut aurum nitidum;
pande, puella, collum candidum,
productum bene candidis humeris.

3. Pande, puella, stellatos oculos
flexaque supra nigra cilia;
pande, puella, genas roseas
perfusas rubro purpurae tyriae.

4. Porrige labra, labra corallina;
da columbatim mitia basia.
sugis amentis partem animi;
cor mihi penetrant haec tua basia.

5. Quid mihi sugis uiuum sanguinem?
— . . — . . — . . — . .
— . . — . . — . . — . .
— . . — . . — . . — . .

6. Conde papillas, conde, gemipomas,
compresso lacte quae modo pullulant;
sinus expansus profert cinnama:
undique surgunt ex te deliciae.

7. Conde papillas, quae me sauciant
candore et luxu niuei pectoris,
saeua, non cernis, quod ego langueo?
sic me destituis iam semimortuum?

Desiderium amatae.

1. Dum aestas inchoatur
amoeno tempore,
Phoebusque dominatur
repulso frigore:

2. Vnius in amore
puellae uulneror,
multimodo dolore
perquam et atteror.

3. Vt mei miseretur
et me recipiat
et ad me declinetur
et ita desinat!

Vnius desideria.

1. Virent prata hiemata
tersa rabie,
florum data mundo grata
rident facie.
Solis radio
nitent, albent, rubent, candent,
ueris ritus iura pandent
ortu uario.

2. Aues dia melodia
sonant garrulae,
omni uia uoce pia
uolant sedulae.

Et in nemore
frondes, flores et odores
sunt, arescunt iuniores
hoc in tempore.

3. Congregatur, augmentatur
coetus iuuenum,
adunatur, collaetatur
chorus uirginum;
Et sub tilia
ad choréas uenereás
salit mater, inter eas
sua filia.

4. Restat una quam fortuna
dante ueneror,
clarens luna oportuna,
ob quam uulneror,
Dans suspiria;
praeelecta, simplex, recta
cordi meo est inuecta
mutans tristia.

5. Quam dum cerno, de superno
puto uigere;
cuncta sperno donec cerno
solam tenere.

Hanc desidero
ulnis plecti et subnecti
loco laeto in secreto
si contigero.

Nouus amor.

1. Tempus est iucundum,
o uirgines,
modo congaudete,
uos iuuenes!
O! o! totus floreo.
Iam amore uirginali totus ardeo,
nouus, nouus amor est, quo pereo.

2. Cantat philomena
sic dulciter,
modulans amoena
perenniter.
O! o! totus floreo etc.

3. Flos est puellarum
quam diligo,
et rosa rosarum
quam ardeo.
O! o! totus floreo etc.

4. Mea me confortat
   promissio,
mea me deportat
   negatio.
      O! o! totus floreo etc.

5. Mea mecum ludit
   uirginitas,
mea me detrudit
   simplicitas.
      O! o! totus floreo etc

6. Sile, philomena,
   pro tempore,
surge cantilena
   de pectore.
      O! o! totus floreo etc.

7. Tempore brumali
   uir patiens,
animo uernali
   lasciuiens.
      O! o! totus floreo etc.

8. Veni, domicella,
cum gaudio,
ueni, ueni, bella,
iam pereo.
O! o! totus floreo etc.

Veni.

1. Veni, ueni, uenias,
ne me mori facias,
hyria hysria nazaza
trilliriuo.

2. Pulchra tibi facies,
oculorum acies, —
hyria etc.

3. Capillorum series
o quam clara species —
hyria etc.

4. Rosa rubicundior
lilio candidior —
hyria etc.

5 Omnibus formosior
semper in te glorior!
hyria etc.

Vni faueo.

1 De pollicito
mea mens elata
in proposito
uiuit animata
spei merito;
tamen dubito,
ne spes alterata
cedat subito.

2 Vni faueo,
uni dico stellae,
cuius roseo
basia cum melle
stillant oleo.
in hac rideo,
in ipsius uelle
totus ardeo.

3. Amor nimius
incutit timorem,
amor anxius
suscitat ardorem
uehementius;
ita dubius
sentio dolorem
certo certius.

4. Totus Veneris
uror in camino;
donis Cereris,
sauciatus, uino
parco, ceteris
et cum superis
nectare diuino
fruor Veneris.

Ludo cum Caecilia.

1. Ludo cum Caecilia,
nihil timeatis;
sum quasi custodia
fragilis aestatis,
ne marcescant lilia
suae castitatis.

2. Tantum uolo ludere,
   tantum contemplari;
praesens uolo tangere,
   tandem osculari;
quintum quod est agere
   noli suspicari.

3. Non est florem tangere,
   non est res secura;
uuam sino crescere
   donec sit matura;
spes me facit crescere
   laetum reuersura.

4. Gratus super omnia
   ludus est puellae
et eius praecordia
   omni carent felle:
sunt quae praestat basia
   dulciora melle.

5. Amor trahit superos
   molliori nexu,
rigidos et asperos
   duro frangit flexu;
capitur rhinosceros
   uirginis amplexu.

6. Amor trahit superos,
Iouem amat Iuno,
motus praebens cereos
imperat Neptuno;
Pluto premens inferos
mitis est hoc uno.

7. Ludo cum uirginibus,
horreo corruptas
et cum meretricibus
simul odi nuptas:
nam in istis talibus
turpis est uoluptas.

8. Quicquid agant alii,
ergo nos ludamus,
et quem decet fieri
ludum faciamus.
ambo sumus teneri,
tenere ludamus.

9. Ioue cum Mercurio
geminos tenente,
et a libra Venere
Martem expellente
nata est Caecilia,
tauro iam latente.

10. Natus ego pariter
sub eisdem signis;
par pari coniunctus sum
legibus benignis;
par parui ignibus,
par accendit ignis.

11. Si ualeret Zephyrus
istam contemplari,
Aurora Tyndaridem
uellet imitari;
satis quinque cederent
huic exemplari.

12. Si futuram cerneret
Cumbeor (?) amicam,
non dotata Fronesis
cederet lecticam.
illam quaerens coniugem
linqueret antiquam.

13. Solus solam diligo,
sic me sola solum.
non est cui liceat
immiscere dolum;
non in uanum uariant
nostra signa polum.

14. Obicis: ab alio
forsitan amatur,
et quod semel dixerim,
ita reuelatur;
sed, ut dictum ualeat,
mox determinatur.

15. Est hoc uerbum „diligo“
uerbum transitiuum,
nec est, per quod transeat,
nisi per passiuum:
ergo cum nil patitur,
nil ualet actiuum.

16. Qui uult scire diem hanc:
haec est Maio dena,
in qua uirgo passa est;
o quam dulcis poena.
his ad praesens pluribus
gaudeat haec cena.

Ama me fideliter.

1. Omnia sol temperat
   purus et subtilis,
noua mundo reserat
   facies Aprilis.
Ad amorem properat
   animus herilis,
et iucundis imperat
   deus puerilis.

2. Rerum tanta nouitas
   in solemni uere
et ueris auctoritas
   iubet nos gaudere.
Vias praebet solitas,
   et in tuo uere
fides est et probitas
   tuum retinere.

3. Ama me fideliter,
   fidem meam nota,
de corde totaliter
   et ex mente tota.

Sum praesentialiter
absens in remota:
quisquis amat taliter,
uoluitur in rota.

Vbi amor, ibi miseria.

1. Dúlce sólum nátalis pátriae,
domus ioci, thalamus gratiae,
uos relinquam aut cras aut hodie
periturus amoris rabie
Exul!

2. Vale tellus, ualete socii,
quos benigno fauore colui,
et me dulcis expertem studii
deplangíte, qui uobis perii
Igne!

3. Quot sunt flores in Hyblae uallibus,
quot redundat Dodona frondibus,
et quot pisces natant aequoribus,
tot abundat amor doloribus
Vsque!

4. Igne nouo Veneris saucia
mens, quae pia non nouit talia;
ut fatentur uera prouerbia:
„ubi amor, ibi miseria
Grauis!“

5. Hëu dolor! quam dira praemia!
flamma calet amantes nimia;
noua mittit Venus suspiria;
urgent eam quandoque dulcia
Nimis!

Nisi fallar, non falleris.

1. Lingua mendax et dolosa
lingua procax, uenenosa,
lingua digna detruncari
et in igne concremari:

2. Quae me dicit deceptorem
et non fidum amatorem,
quam amabam, dimisisse
et ad alteram transisse.

3. Vnde iuro musas nouem
quodque maius est per Iouem,
qui pro Danae sumpsit auri,
in Europa formam tauri.

4. Sciant deus, sciant dei,
non sum reus huius rei;
sciant dei, sciat deus,
huius rei non sum reus.

5. Iuro Phoebum, iuro Martem,
qui amoris sciunt artem;
iuro quoque te, Cupido,
arcum cuius reformido.

6. Arcum iuro cum sagittis,
quas frequenter in me mittis,
sine fraude, sine dolo
foedus hoc seruare malo.

7. Volo foedus obseruare
et ad haec dicemus, quare:
inter choros puellarum
nihil uidi tam praeclarum.

8. Inter quas appares ita,
ut in auro margarita:
humeri, pectus et uenter
sunt formata tam decenter.

9. Frons et gula, labra, mentum
dant amoris alimentum;
crines eius adamaui,
quoniam fuere flaui.

10. Ergo dum nox erit dies,
et dum labor erit quies,
et dum silua sine lignis,
et dum aqua erit ignis:

11. Et dum mare sine uelis,
et dum Parthus sine telis:
cara mihi semper eris;
nisi fallar, non falleris.

Ad perfidam.

1. Humor letalis
crebro me uulnerat
meisque malis
dolores aggregat.
Me male multat
uox tui criminis,
quae iam resultat
in mundi terminis.
Inuida fama
tibi nouercatur;
cautius ama
ne comperiatur.
Quod agis, age tenebris
procul a famae palpebris;
laetatur amor latebris
et dulcibus illecebris
cum murmure iocoso.

2. Nulla notauit
te turpis fabula,
dum nos ligauit
amoris copula.

Sed frigescente
  nostra cupidine
sordes repente
  funebri crimine.
Fama laetata
  nouis hymenaeis
irreuocata
  ruit in plateis.
Patet lupanar omnium
pudoris en palatium;
nam uirginale lilium
marcet a tactu uilium
commercio probroso.

3. Nunc plango florem
  aetatis tenerae,
nitidiorem
  Veneris sidere:
Tunc columbinam
  mentis dulcedinem,
nunc serpentinam
  amaritudinem.
Verbo rogantes
  remoues ostio,

munera dantes
foues cubiculo.
Illos abire praecipis,
a quibus nihil accipis
caecos claudosque recipis,
uiros illustres decipis
cum melle uenenoso.

Solus cum sola.

Si puer cum puellula
moraretur in cellula,
Felix coniunctio
amore succrescente
prodit e medio:
Fit ludus ineffabilis
membris lacertis labiis.

Luxuriatur amator.

1. Sic mea fata canendo solor,
ut nece proxima facit olor.
roseus effugit ore color,
blandus inest meo cordi dolor.
Cura crescente, labore uigente, uigore labente
miser morior.
Hei morior! hei morior! hei morior!
ut quod amem cogor, sed non amor.

2. Si me dignetur quam desidero,
felicitate Iouem supero:
nocte cum illa si dormiero,
si sua labra semel suxero:
Mortem subire, placenter obire uitamque finire
libens potero.
Hei potero! hei potero! hei potero!
tanta si gaudia recepero.

3. Vbera cum animaduerterem,
optaui, manus ut inuoluerem,
simplicibus mammis alluderem:
sic cogitando sensi Venerem.

Sedit in ore rosa cum pudore, pulsabar amore,
quod os lamberem.
Hei lamberem! hei lamberem! hei lamberem!
luxuriando per characterem.

Experire filia.

1. Non contrecto quam affecto.
ex directo a! te specto,
nec annecto nec deflecto
cilia.

Refl. Experire filia uirilia
Semper iuuenilia stabilia;
sola sunt senilia labilia.
Haec sunt utensilia agilia, facilia, gracilia, fragilia, humilia, mobilia, docilia, labilia, Caecilia,
et si qua sunt similia.

2. Post feruorem caeli rorem,
post uirorem album florem,
post candorem dant odorem
lilia.

Experire etc.

Peccatricis planctus.

1. Huc usque, me miseram!
rem bene celaueram,
  et amaui callide.
Rea tandem patuit,
nam uenter intumuit;
  partus instat grauidae.
Hinc mater me uerberat,
hinc pater improperat,
  ambo tractant aspere.
Sola domi sedeo,
egredi non audeo
  nec in palam ludere.

2. Cum foris egredior,
a cunctis inspicior,
  quasi monstrum fuerim.
Cum uident hunc uterum,
alter pulsat alterum,
  silent dum transierim.
Semper pulsant cubito,
me designant digito,
  ac si mirum fuerim.

Nutibus me indicant,
dignam rogo iudicant,
quod semel peccauerim.

3. Quid percurram singula?
ego sum in fabula
et in ore omnium.
Ex eo uim patior,
iam dolore morior,
in lacrimis semper sum.
Hoc dolorem cumulat,
quod amicus exulat
propter illud paululum.
Iam sum in tristitia
de eius absentia
in doloris cumulum.

Pastoralia.

I.

1. Exiit diluculo
rustica puella
cum grege, cum baculo
cum lana nouella.

2. Sunt in grege paruulo
ouis et asella,
uitula cum uitulo,
caper et capella.

3. Conspexit in caespite
scolarem sedere:
quid tu facis, domine?
i mecum ludere

II.

1. Lucis orto sidere
exit uirgo propere
facie uernali,
oues iussa regere
baculo pastorali.

2. Sol effundens radium
dat calorem nimium.
uirgo speciosa
solem uitat noxium
sub arbore frondosa.

3. Dum procedo paululum,
linguae soluo uinculum:
„Salue rege digna,
audi quaeso seruulum,
esto mihi benigna!“

4. „Cur salutas uirginem
quae non nouit hominem,
ex quo fuit nata?
sciat deus, neminem
inueni per haec prata.“

5. Forte lupus aderat,
quem fames expulerat
gutturis auari;
oue rapta properat
cupiens saturari.

6 Dum puella cerneret,
quod sic ouem perderet,
pleno clamat ore:
„Si quis ouem redderet,
me gaudeat uxore.“

7. Mox ut uocem audio,
denudato gladio
lupus immolatur;
ouis ab exitio
redempta reportatur.

III.

1. Vere dulci mediante,
non in Maio, paulo ante,
luce solis radiante
uirgo uultu elegante
fronde stabat sub uernante
canens cum cicuta.

2. Illic ueni fato dante;
nympha non est formae tantae
aequipollens eius plantae:
quae me uiso festinante
grege fugit cum balante
meta dissoluta.

3. Clamans tendit ad ouile;
hanc sequendo precor: „sile!“
preces spernit et monile.

„nihil timeas hostile!“
quod ostendi, tenet uile
  uirgo sic locuta:

4. „Munus uestrum, inquit, nolo,
quia pleni estis dolo,“
et se sic defendit colo.
comprehensam ieci solo.
clarior non est sub polo
  uilibus induta.

5. Satis illi fuit graue,
mihi gratum et suaue.
„Quid fecisti, inquit, praue!
úae úae! tamen aue!
ne reueles ulli caue,
  ut sim domi tuta.“

6. „Si senserit meus pater
uel Martinus maior frater,
erit mihi dies ater;
uel si sciret mea mater,
cum sit angue peior quater:
  uirgis sum tributa.“

IV.

1. Aestiuali sub feruore,
quando cuncta sunt in flore,
totus eram in ardore.
sub oliuae me decore
aestu fessum et ardore
detinebat mora.

2. Erat arbor haec in prato
quouis flore picturato,
herba fonte tincta grato
sed et umbra flatu dato:
stilo non pinxisset Plato
loca gratiora.

3. Subest fons uiuacis uenae,
adest cantus philomenae
naiadumque cantilenae.
paradisus hic est paene:
non sunt scio loca plene
his iucundiora.

4. Hic dum placet delectari
delectatque iucundari
et ab aestu releuari

cerno forma singulari
pastorellam sine pari
colligentem mora.

5. In amorem uisae cedo,
fecit Venus hoc, ut credo:
ades, inquam, non sum praedo,
nihil tollo, nihil laedo;
me meaque tibi dedo,
pulchrior quam Flora!

6. Quae respondet uerbo breui:
„ludos uiri non assueui;
sunt parentes mihi saeui,
mater longioris aeui
irascetur pro re leui.
parce nunc in hora.

SEVERA

Surge, surge, uigila!

1. Scribere proposui de contemptu mundano
iam est hora surgere de somno mortis uano,
zizaniam spernere sumpto uirtutum grano.
Surge, surge, uigila! semper esto paratus!

2. Vita breuis, breuitas in breui finietur.
mors uenit uelociter et neminem ueretur;
omnia mors perimit et nulli miseretur.
Surge, surge, uigila! semper esto paratus!

3. Vbi sunt, qui ante nos in hoc mundo fuere?
uenies ad tumulos, si eos uis uidere;
cineres et uermes sunt, carnes computruere.
Surge, surge, uigila! semper esto paratus!

4. In hac uita nascitur uir omnis cum maerore
et in uitam ducitur humano cum labore,
et post uitam clauditur cum funeris dolore.
Surge, surge, uigila! semper esto paratus!

5. Si conuersus fueris et uelut puer factus
et uitam mutaueris in meliores actus,
sic intrare poteris regnum dei beatus.
Surge, surge, uigila! semper esto paratus!

De conuersione hominum.

1. In lacu miseriae
et luto luxuriae
uolueris inutile
tempus perdens, Pamphile!
Cur offensas nimium
aut derisum hominum
non metuis,
dum destruis,
corpus et rem, animam
salua saltem, ultimam
Vitae portiunculam
offerens caelestibus:
pro iuuentae floribus
senectutis stipulam.

2. Forsan ludo Veneris
ultra uires ureris,
ut amoris taedium
tibi sit remedium.

Sed si te medullitus
exsiccatum penitus
exhaurias
et febrias,
nihil tamen proficis,
dum ad tempus deficis.
Nam insurget arctius
hydra multiplicior
et post casum fortior
surget terrae filius.

3. Et stes pede stabili
sine casu facili;
caue praecipitium
deuitando uitium.
Sed si te uexauerit
aut si comprehenderit
Aegyptia,
mox pallia
fugitiuus desere,
ne lucteris temere.
Nam resistens uincitur
in hoc belli genere,
et qui nouit cedere
fugiendo, fugitur.

Ego quondam filius mundi.

1. Ego quondam filius mundi specialis
dum essem lasciuiae pullus subiugalis,
me fortuna prosperis sic euexit alis,
ut essem prae ceteris homo curialis.

2. Adhuc in me floruit aetas iuuentutis,
currebam per omnia passibus solutis.
sic eram contrarius sacris institutis,
ut omnino uiuerem sine spe salutis.

3. Sed dum sic incederem gressibus distortis,
coepi mente uoluere, quae sint uires mortis.
quia non sit aliqua turris ita fortis,
quam non possit ingredi clausis ipse portis.

4. Nulli parcit homini, nulli dignitati;
una est et eadem uniuersitati;
senum et infantium inuidet aetati:
aeque docti transeunt et illitterati.

5. Omnis homo moritur natus in peccatis,
sed miranda potius mors est Hippocratis,
qui, dum ferret aliis curam sanitatis,
ipse tamen cedere cogebatur fatis.

Abraham mors rapuit quondam fide plenum,
nec est passa uiuere doctum Gallienum.
Inde bene sequitur, quod sit caro faenum,
quod dum mane floreat, uespere fit caenum.

Inter haec et alia coepi cogitare,
quod hic mundus uoluitur ut turbatum mare
in quo nisi doctus sis Scyllam declinare,
uix ad certum poteris portum remigare.

Mundus sibi uindicat nomen ab immundo,
ex eo quod iaceat faecis in profundo;
igitur ne differas fugere de mundo:
sera parsimonia cernitur in fundo.

Fremit mundus positus totus in maligno;
nescit mathematicus, cui credat signo.
mundus est indifferens, nam indignum digno
nunc praefert nunc comparat ac si coruum cigno.

Ergo: mundo uiuere non est uita tuta.
incipit a lilio, finit in cicuta.
omnis mundi gloria ceu uulpes astuta
allicit et illicit corda dissoluta.

11. Quis in mundo positus reddat se securum,
ut uitare ualeat examen futurum,
ubi Christus asserit se fore daturum
sanctum suis omnibus regnum permansurum.

12. Tunc traduntur reprobi stygiae paludi,
qui uirtutum meritis apparebunt nudi;
hos omnes in carcerem iubet rex retrudi,
qui pro nobis moriens pertulit illudi.

13. Misera condicio filiorum Euae!
cunctis his qui fuerint assistentes, leue
non erit supplicium uel lamentum breue;
nihil apud inferos sonat nisi uae! uae!

14. His intentus sedulo pedis fixi gressum,
dixi uanitatibus cunctis: „ite pessum!“
uidens me deficere uiatorem fessum
sub istius ordinis umbram iui sessum.

Volo resipiscere.

1. Dum iuuentus floruit,
licuit et libuit
facere quod placuit,
iuxta uoluntatem
currere, peragere
carnis uoluptatem.

2. Amodo sic agere,
uiuere tam libere,
talem uitam ducere
uiri uetat aetas,
perimit et eximit
leges assuetas.

3. Aetas illa monuit,
docuit, consuluit;
sic et aetas annuit:
„nihil est exclusum;
omnia cum Venere
contulit ad usum.“

4. Volo resipiscere,
linquere, corrigere,
quod commisi temere;
deinceps intendam
seriis, pro uitiis
uirtutes rependam.

Via regia.

1. Vitae perditae me legi
subdideram
minus licite dum fregi
quod uoueram;
Et ad uitae uesperam
corrigendum legi,
quicquid ante perperam
puerilis egi.

2. Rerum exitus dum quaero
discutere,
uerum penitus a falso
discernere:

Falso fallor opere,
  brauium si spero
me uirtutum metere,
  uitia dum sero.

3. Ire Veneris immuto
  uestigia,
uiae ueteris refuto
  per deuia;
Via namque regia
  curritur in tuto,
si quis cedit ab ea,
  semper est in luto.

4. Xersi solium, Sinonis
  astutiam,
confer Tullium, Zenonis
  prudentiam:
Nil conferre sentiam
  his abutens bonis,
ni surgendo fugiam
  Dalidam Samsonis.

Sic sta, ne iaceas.

1. Caélum, non ánimum
  mútat stabílitas,
firmans his optimum
  quod mentis firmitas
Praebet cum animi
  tandem iudicio;
nam sic turpissimi
  uoti consilio
Iam scelus inprimi
  facto nefario,
debet haec perimi
  facta promissio.

2. Non erat stabilis
  gradus qui cecidit,
pes eius labilis
  domus quae corruit:
Hinc tu considera,
  quid agi censeas,
dum res est libera;
  sic sta, ne iaceas:

Prius delibera,
  quod factum subeas,
ne die postera
  sero paeniteas.

3. Coepti dimidium
  habet qui coeperit,
coeptum negotium
  si non omiserit.
Ne tantum deditus
  circa principia,
uerum sollicitus
  pro finis gloria.
Nam rerum exitus
  librat industria,
subit introitus
  praeceps incuria.

4. Coronat militem
  finis, non praelium,
dat hic ancipitem
  metam in brauium:
Istud quod tribuit
  dictat stabilitas,
istud quod metuit
  inducit leuitas,

Dum formam annuit
mentis integritas,
quam dari respuit
uana nobilitas.

5. Mutat cum Proteo
figuram leuitas,
assumit ideo
formas incognitas,
Vultu constantia
conseruans intimum,
alpha principia
et o nouissimum
Flectens fit media,
dat finem optimum,
mutans in uaria
caelum non animum.

Laus praeteriti temporis.

1. Florebat olim studium
nunc uertitur in taedium;
iam scire diu uiguit,
sed ludere praeualuit.

2. Iam pueris astutia
contingit ante tempora,
qui per maliuolentiam
excludunt sapientiam.

3. Sed retroactis saeculis
uix licuit discipulis
tandem nonagenarium
quiescere post studium.

4. At nunc decennes pueri
decusso iugo liberi
se nunc magistros iactitant,
caeci caecos praecipitant.

5. Inplumes aues uolitant,
brunelli chordas incitant,
boues in aula salitant,
stiuae praecones militant.

6. In taberna Gregorius
iam disputat inglorius,
seueritas Ieronymi
partem causatur obuli.

7. Augustinus de segete,
Benedictus de uegete
sunt colloquentes clanculo
et ad macellum sedulo.

8. Mariam grauat sessio,
nec Marthae placet actio;
iam Liae uenter sterilis,
Rachel lippescit oculis.

9. Catonis iam rigiditas
conuertitur ad ganeas,
et castitas Lucretiae
turpi seruit lasciuiae.

10. Quod prior aetas respuit,
iam nunc clarius claruit,
iam calidum fit frigidum
et humidum fit calidum.

11. Virtus migrat in uitium,
opus transit in otium;
nunc cuncta rerum debita
exorbitant a semita.

12. Vir prudens hoc consideret,
cor mundet et exoneret,
ne frustra dicat „domine!"
in ultimo examine.

Ecce torpet probitas.

1. Ecce torpet probitas,
uirtus sepelitur;
fit iam parca largitas,
parcitas largitur;
uerum dicit falsitas,
ueritas mentitur.
Refl. Omnes iura laedunt
et ad res illicitas
licite procedunt.

2. Regnat auaritia,
regnant et auari;
mente quiuis anxia
nititur ditari,
cum sit summa gloria
censu gloriari.
Omnes etc.

3. Multum habet oneris
DO . DAS . DEDI . DARE:
uerbum hoc prae ceteris
norunt ignorare
diuites, quos poteris
mari comparare.
Omnes etc.

4. Cunctis est aequaliter
insita cupido,
perit fides turpiter,
nullus fidus fido,
nec Iunoni Iuppiter,
nec Aeneae Dido.
Omnes etc.

5. Si recte discernere
uelim, non est uita,
quod sic uiuit temere
gens haec imperita,
quia non est uiuere,
si quis uiuit ita.
Omnes iura laedunt
et in rerum numeris
numeros excedunt.

Captiuata largitas.

1. Captiuata largitas
longe relegatur
exulansque probitas
misere fugatur.
dum uirtuti prauitas
praue nouercatur,
imperat cupiditas
atque principatur.

2. Solum nunc in pretio
pretium habetur
et uirtutis mentio
penitus deletur.
quod ueretur ratio
nemo iam ueretur,
suo dum aerario
quidquam amplietur.

3. Quondam diffusissimum
uerbum . DO . DAS . DEDI .
nunc est angustissimum
plus quam possit credi.

uerbum nobilissimum
  quo fugisti? redi!
cedit, quod est pessimum
  gratia mercedi.

4. Fuerunt antiquitus
  praesules datiui:
omnes paene penitus
  nunc sunt ablatiui,
et uirtuti funditus
  sunt aduersatiui;
uendunt, non dant, reditus
  hospiti uel ciui.

Dic Christi ueritas.

1 *a* Dic Christi ueritas,
dic cara raritas
dic rara caritas,
ubi nunc habitas?
b Aut in ualle uisionis?
aut in throno Pharaonis?
aut in alto cum Nerone?
aut in antro cum Timone?

c Vel in fiscella scirpea
cum Moyse plorante,
uel in domo romulea
cum bulla fulminante.
d Bulla fulminante
sub iudice tonante,
reo appellante
sententia grauante.
e Veritas opprimitur
distrahitur et uenditur
iustitia prostante,
itur et recurritur
ad curiam nec ante
aliquid consequitur
exuitur quadrante.

2 a Respondit caritas:
homo, quid dubitas?
quid me sollicitas?
non sum quod uisitas!
b Nec in euro nec in austro
nec in foro nec in claustro,
nec in bysso nec cuculla,
nec in bello nec in bulla!

c De Iericho sum ueniens
ploro cum sauciato,
quem duplex Leui transiens
non astitit grabato.
d Si quaeris praebendas,
uitam frustra commendas;
mores non praetendas
ne iudicem offendas!
e Frustra tuis litteris
inniteris, moraberis
per plurimas kalendas.
tandem expectaueris
a ceteris ferendas.
pari nihil ponderis
pretio contendas.

3 *a* O uox prophetica
a Nathan prodita!
culpa dauitica
patet nunc modica —
b Dicit Nathan: „non clamabo“,
„neque“ Dauid „planctum dabo“ —
cum sit Christi rupta uestis
et de Christo Christi testis.

c Vae uae uobis, hypocritae!
qui culicem colatis;
quae Caesaris sunt, reddite,
ut Christo seruiatis.
d Papae ianitores
Cerbero surdiores,
in spe uana plores;
iam etiamsi fores,
e Adiit quem Orphëus,
Pluto deus tartareus,
non ideo perores,
malleus argenteus
ni feriat ad fores,
ubi mille Protëus
uariat colores.

Flete, Sion filiae.

1. Licet aeger cum aegrotis
et ignotus cum ignotis,
fungar tamen uice cotis
ius usurpans sacerdotis.

flete, Sion filiae!
praesides ecclesiae
imitantur hodie
Christum a remotis.

2. Si priuata degens uita
uel sacerdos uel leuita
sibi dari uult petita
ac incedit uia trita,
praeuia fit pactio
Simonis officio,
cui succedit datio
et sic fit Iezita.

3. Iacet ordo clericalis
in respectu laicalis;
sponsa Christi fit mercalis,
generosa generalis;
ueneunt altaria,
uenit eucharistia,
cum sit nugatoria
gratia uenalis.

4. Donum dei non donatur,
nisi gratis conferatur.

quod qui uendit uel mercatur,
lepra Syri uulneratur;
    quem sic ambit ambitus
    idolorum seruitus,
    templo sancti spiritus
  non compaginatur.

5. Si quis tenet hunc tenorem,
frustra dicit se pastorem,
nec se regit ut rectorem
renum mersus in ardorem.
    haec est enim alia
    sanguisugae filia,
    quam uenalis curia
  duxit in uxorem.

6. In diebus iuuentutis
timent annum senectutis,
ne fortuna destitutis
desit eis splendor cutis,
    et dum quaerunt medium,
    uergunt in contrarium;
    fallit enim uitium
  specie uirtutis.

7. Vt iam loquar inamoenum,
sanctum chrisma datur uenum,
iuuenantur corda senum,
nec refrenant motus renum;
senes et decrepiti,
quasi modo geniti,
nectaris illiciti
hauriunt uenenum.

8. Ergo nemo uiuit purus,
castitatis perit murus,
commendatur Epicurus,
nec spectatur moriturus;
grata sunt conuiuia,
auro uel pecunia
cuncta facit peruia
pontifex futurus.

Vtar contra uitia.

1. Vtar contra uitia carmine rebelli.
mel proponunt alii, fel supponunt melli.
pectus subest ferreum deauratae pelli
et leonis spolium induunt aselli.

2. Disputat cum animo facies rebellis,
mel ab ore profluit, mens est plena fellis.
non est totum melleum quod est instar mellis,
facies est alia pectoris quam pellis.

3. Vitium in opere, uirtus est in ore,
tegunt picem animi niueo colore,
membra dolent singula capitis dolore,
et radici consonat ramus in sapore.

4. Roma caput mundi est, sed nil capit mundum,
quod pendet a capite totum est immundum;
trahit enim uitium primum in secundum
et de fundo redolet quod est iuxta fundum.

5. Roma capit singulos et res singulorum,
Romanorum curia non est nisi forum.
Romae sunt uenalia iura senatorum,
et soluit contraria copia nummorum.

6. Si te forte traxerit Romam Vocatiuus,
et si te deponere uult Accusatiuus,
qui te restituere possit Ablatiuus,
uide, quod fideliter praesens sit Datiuus.

7. In hoc consistorio si quis causam regat
suam uel alterius, hoc inprimis legat:
nisi det pecuniam, Roma totum negat;
qui plus dat pecuniae, melius allegat.

8. Romani capitulum habent in decretis,
ut petentes audiant manibus repletis.
si das, tibi dabitur, petunt quando petis,
qua mensura seminas, hac eadem metis.

9. Munus et petitio currunt passu pari,
opereris munere, si uis operari;
Tullium ne timeas, si uelis causari,
nummus eloquentia gaudet singulari.

10. Nummis in hac curia non est qui non uacet:
crux placet, rotunditas placet, totum placet:
et cum ita placeat, et Romanis placet,
ubi nummus loquitur, et lex omnis tacet.

11. Si quo grandi munere bene pascas manum,
frustra quis obiceret uel Iustinianum
uel Sanctorum canones: quia tamquam uanum
transeunt ad paleas, et imbursant granum.

12. Romam auaritiae uitet manus parca,
parcit danti munera, parco non est parca,
munus est pro munere et pro Marco marca,
et est minus celebris ara quam sit arca.

13. Cum ad papam ueneris, habe pro constanti:
non est locus pauperi, soli fauet danti,
uel si munus praestitum non sit aliquanti,
respondet: „haec tibia: non est mihi tanti.“

14. Papa, si rem tangimus, nomen habet a re,
quicquid agunt alii, solus uult papare,
uel si nomen gallicum uis apocopare,
paga paga de le marc, si uis impetrare.

15. Sic papa, sic ianitor, sic bullator quaerit,
cardinalis etiam grex hanc uiam terit,
et nisi plenarie totum factum erit,
totum mare salsum est, tota causa perit.

16. Das istis, das aliis, addis dona datis:
et cum satis dederis, quaerent ultra satis;
o uos bursae turgidae, Romam ueniatis,
Romae datur potio bursis constipatis.

17. Praedatur marsupium singulis paulatim,
magna, maior, maxima praeda fit gradatim.
quid narrarem singulos? colligam summatim:
omnes bursas strangulant, et explicant statim.

18. Bursa iecur Tityi morte imitatur;
fugit res, ut redeat, perit, ut nascatur,
et hoc pacto loculum Roma depraedatur,
ut a nummo uacuus, item repleatur.

19. Redeunt a curia capite cornuto;
ima tenet Iuppiter, summa regit Pluto,
et accedit dignitas animali bruto,
tamquam gemma stercoris picturata luto.

Versa est in luctum cithara mea.

1. Versa est in luctum
cithara Waltheri,
non quia se ductum
extra gregem cleri
uel eiectus doleat,
aut abiecti lugeat
uilitatem morbi,

sed quia considerat,
quod finis accelerat
improuisus orbi.
Refl. Libet intueri
iudices ecclesiae,
quorum status hodie
peior est quam heri.

2. Vmbra cum uidemus
ualles operiri,
proximo debemus
noctem experiri;
sed cum montes uideris
et colles cum ceteris
rebus obscurari,
nec fallis nec falleris,
si mundo tunc asseris
noctem dominari.

3. Per conualles nota
laicos exleges,
notos turpi nota
principes et reges,
quos pari iudicio
luxus et ambitio
quasi nox obscurat,

quos caelestis ultio
bisacuto gladio
perdere maturat.

4. Restat ut per montes,
figurate notes
scripturarum fontes:
Christi sacerdotes,
colles dicti mystice,
eo quod in uertice
Sion constituti.
mundo sunt pro speculo,
si legis oraculo
uellent non abuti.

5. Iubent nostri colles
dari cunctis faenum,
et praeferri molles
sanctitati senum,
fit hereditarium
dei sanctuarium,
et ad Christi dotes
praeponuntur hodie
expertes scientiae
praesulum nepotes.

Refl. Si rem bene notes,
succedunt in uitium
et in beneficium
terreni nepotes.

6. Veniat in breui,
Iesu bone deus,
finis huius aeui
annus iubilaeus.
moriar, ne uideam
Antichristi frameam,
cuius praecessores
iam non sani dogmatis
stant in monte chrismatis,
censuum censores.

O Roma nobilis.

1. O Roma nobilis, orbis et domina,
cunctarum urbium excellentissima,
roseo martyrum sanguine rubea,
albis et uirginum liliis candida;
salutem dicimus tibi per omnia,
te benedicimus, salue per saecula.

2. Petre, tu praepotens caelorum clauiger,
uota precantium exaudi iugiter.
cum bis sex tribuum sederis arbiter,
factus placabilis iudica leniter;
teque precantibus nunc temporaliter
ferto suffragia misericorditer.

3. O Paule, suscipe nostra precamina,
cuius philosophos uicit industria.
factus oeconomus in domo regia
diuini muneris appone fercula,
ut, quae repleuerit te sapientia,
ipsa nos repleat tua per dogmata.

Caesari Augusto.

1. Hauriat Caesar sapiens benignus
auribus carmen citharaeque melos,
qui debet crebra uariaque laude
glorificari!

2. Laudibus regnum et diadema clarum
Caesaris magni uigeat, coruscet!
Caesarem semper recinetque nostrum
carmen ubique!

3. Omnis exultet moduletque cernens
regis aduentum propero recursu,
uisitans nostrum Latium sereni
sexus et aetas.

4. Tetra cum nubes radios corusci
solis inuadit boreasque spirans
uerberat nubes, tenebrosum amictum
emicat et sol:

5. Haud secus noster reduci meatu
Caesar Augustus Latium petendo
nubilae mentis pepulit tenebras
splendidus ore.

6. Arbiter, regnum moderans ab aeuo,
protegens nostrum comitare regem,
porrige dextram famulo fideli,
Christe redemptor!

7. Regnet ut sceptrum retinens auitum,
iure subiectos foueat Quirites,
gaudeat tanto domino subeses
urbs quoque Roma.

8. Imperet, fretus propriis habenis,
sponte subiectis placida quiete,
legibus torquens alios seueris
rite rebelles!

9. Virtus ast illum comitatur alma,
cuncta quae optamus regimen secuntur
Caesaris nostri, domino uolente,
te quoque, Christe!

10. Summa maiestas, pater, atque nate,
spiritus sanctus precibus adesto,
reddimus regis tibi pro salute
quas, deus unus!

De morte Karoli Magni planctus.

1. 'A solis órtu úsque ad occídua
litora maris planctus pulsat pectora;
ultramarina agmina tristitia
tetigit ingens cum maerore nimio.
Heu me! dólens plángo!

2. Franci, Romani atque cuncti creduli
luctu punguntur et magna molestia;
infantes, senes, gloriosi principes,
matronae plangunt interitum Karoli.
Heu me! dolens plango!

3. Iamiam non cessant lacrimarum flumina,
nam clangit orbis detrimentum Karoli;
Christe, caelorum qui gubernas agmina,
tuo in regno da requiem Karolo!
Heu me! dolens plango!

4. Vae tibi Roma romanoque populo
amisso summo glorioso Karolo!
uae tibi, sola formosa Italia!
in Aquis Granis globum terrae tradidit:
Heu me! dolens plango!

5. O Columbane, stringe tuas lacrimas
precesque funde pro illo ad dominum!
pater cunctorum, orphanorum, omnium
peregrinorum, uiduarum, uirginum
Heu me! dolens plango!

6. Nox mihi dira iam retulit somnia
diesque clara non adduxit lumina,
pater communis, misericors domine,
ut illi dones locum splendidissimum.
Heu me! dolens plango!

Ad Caesarem.

1. Salue mundi domine, Caesar noster, aue,
cuius bonis omnibus iugum est suaue.
quisquis contra calcitrat, putans illud graue,
obstinati cordis est et ceruicis prauae.

2. Princeps terrae principum, Caesar Friderice,
cuius tuba titubant arces inimicae,
tibi colla subdimus tigres et formicae
et cum cedris Libani uepres et myricae.

3. Nemo prudens ambigit te per dei nutum
super reges alios regem constitutum,
et in dei populo digne consecutum
tam uindictae gladium quam tutelae scutum.

Tu foues et protegis magnos et minores;
magnis et minoribus tuae patent fores;
omnes ergo Caesari sumus debitores,
qui pro nostra requie sustinet labores.

Dent fruges agricolae, pisces piscatores,
auceps uolatilia, feras uenatores.
nos poetae pauperes, opum contemptores,
scribendo caesareos canimus honores.

Scimus per desidiam regum romanorum
ortas in imperio spinas impiorum
et sumpsisse cornua multos populorum,
de quibus commemoro gentem Lombardorum.

Quae dum turres erigit more giganteo,
volens altis turribus obuiare deo,
contumax et fulmine digna cyclopeo
instituta principum spreuit ausu reo.

De tributo Caesaris nemo cogitabat,
omnes erant Caesares, nemo censum dabat:
ciuitas Ambrosii uelut Troia stabat;
deos parum, homines minus formidabat.

9. Surrexit interea rex iubente deo,
metuendus hostibus tamquam feris leo,
similis in praeliis Iudae Machabaeo.
de quo quicquid loquerer, minus esset eo

10. Non est eius animus in curanda cute;
curam carnis comprimit animi uirtute,
de communi cogitans populi salute
prauorum superbiam premit seruitute.

11. Quanta sit potentia uel laus Friderici,
cum sit patens omnibus, non est opus dici;
qui rebelles lancea fodiens ultrici
repraesentat Karolum dextera uictrici.

12. Hic ergo considerans orbem conturbatum,
potenter aggreditur opus deo gratum,
et, ut regnum reuocet ad priorem statum,
repetit ex debito census ciuitatum.

13. Sonuit in auribus angulorum terrae
et in maris insulis huius fama guerrae,
quam si mihi liceat plenius referre,
opus hoc Aeneidi poteris praeferre.

14. Modis mille scriberem bellicos conflictus,
hostiles insidias et uiriles ictus,
quantis minis impetit ensis hostem strictus,
qualiter progreditur castris rex inuictus.

15. Iterum describitur orbis ab Augusto,
redditur res publica statui uetusto;
pax terras ingreditur habitu uenusto
et iam non opprimitur iustus ab iniusto.

16. Archicancellarius uiam praeparauit,
dilatauit semitas, uepres extirpauit;
ipse iugo Caesaris terram subiugauit
et nos de miseriae lacu liberauit.

17. Imperator nobilis! age sicut agis;
sicut exaltatus es, exaltare magis.
foue tuos subditos, hostes caede plagis
super eos irruens ultione stragis.

Archicancellario

Rainaldo de Dassel Coloniensi archiepiscopo.

1. Archicancellarie,
 uiris maior ceteris,
splendore prudentiae,
 qua prudentes praeteris,
iubar es ecclesiae,
 sicut sol est aetheris.

2. Laudes tibi canimus
 cuius luce iubaris
illustratur animus
 Friderici Caesaris.
quod libenter facimus
 cum sis dator hilaris.

3. Pollens bonis moribus
 et nitore generis,
in humanis artibus
 et diuinis litteris,
ter sis maior omnibus,
 nullo minor crederis.

4. Vir fortis et sapiens
 fortunam non sequeris,

in aduersis patiens,
  modestus in prosperis,
cuncta bene faciens
  recta uia graderis.

5. Vlixe facundior,
  tulliane loqueris,
columba simplicior
  nulli fraudes ingeris,
serpente callidior
  a nullo deciperis.

6. Alexandro fortior
  inimicos conteris,
Dauide mansuetior
  a cunctis diligeris
et Martino largior
  das quod iuste peteris.

7. In regni negotio
  fit quodcumque praecipis,
qui sine consilio
  nihil prorsus incipis:
gaudet tanto socio
  mens romani principis.

8. Adhuc starent moenia
   Mediolanensium,
nec Caesar per proelia
   uictor esset hostium,
nisi dei gratia
   te dedisset socium.

9. Electum Coloniae,
   claris dignum laudibus
prae multa pauperie
   nudis laudo pedibus,
conqueror hoc hodie
   coram sanctis omnibus.

10. Dum sanctorum omnium
   colitur celebritas,
singuli colentium
   gerunt uestes inclitas,
archicancellarii
   uatem pulsat nuditas.

11. Poeta composuit
   rationem rithmicam,
atyrus imposuit
   melodiam musicam,
unde bene meruit
   mantellum et tunicam.

Io Triumphe.

1. Caesar Galliam subegit, Caesar noster maximus
castra fregit et Gallorum hostium exercitus,
fugans milites Suaues gallicosque Zephyros.

2. Imperator Germanorum, Caesar noster maximus,
regnum fundat exoptatum, rem exoptatissimam
nobis adferens a flaua Sequana in patriam.

3. En Augustus Imperator, Caesar noster maximus,
fines auget Germanorum quondam eheu! perditos;
Lotharingi cum Alsatis redeunt in patrios.

4. Ecce uenit triumphator Caesar noster maximus,
ecce uenit in triumpho maximus exercitus,
ecce uenit pax triumphans, fructus noster aureus!

Patri patriae.

1. Gaudeamus et agamus
laudes PATRI PATRIAE
Franco-Gallos profliganti,
regnum nobis restauranti
almae nunc Germaniae.

2. Gaudeamus et plaudamus
Germanorum praesuli,
Saxonum et Borussorum,
Bauarorum et Sueuorum
et Badensis socii.

3. Gaudeamus et bibamus
pro salute Caesaris;
poculum fundamus plenum
redigenti nobis Rhenum
utriusque litoris.

4. Gaudeamus et nectamus
lauream paciferam
principi, placato Marte,
bonis litteris et arte
adornanti patriam.

5. Gaudeamus et teramus
Salamandras maximas
dissipanti incultorum
et uirorum obscurorum
cultum et nequitias.

IOCULARIA

Iam mutatur animus.

1. *F* Heus, pater, adiuua,
quia mors est proxima!
si concedis, crastinum
faciam me monachum.

2. Festina succurrere,
iam me uult inuadere.
dona, pater, spatium;
da mihi consilium.

3. *P* O mi dilectissime,
quidnam cupis agere?
secus tibi consule,
noli me relinquere.

4. *F* Tua, pater, pietas
mouet mihi lacrimas,
quia eris orphanus,
postquam ero monachus.

5. *P* Ergo mane paululum,
saltim post hoc triduum,
forsan hoc periculum
non erit mortiferum.

6. *F* Tanta est angustia,
quae currit per uiscera,
quod est mihi dubia
uita quoque crastina.

7. *P* Monachalis regula
non est mi incognita:
ieiunant cottidie,
uigilant assidue.

8. *F* Qui pro deo uigilant,
coronari postulant;
qui pro deo esurit,
satiari exigit.

9. *P* Dura donat pabula:
fabas ac legumina;
post tale conuiuium
potum aquae modicum.

10. *F* Quid prosunt conuiuia
quidue dionysia,
ubi ex his dapibus
caro datur uermibus?

11. *P* Vel parentum gemitus
moueat te penitus,
qui te plangit monachum
uel hac uita mortuum.

12. *F* Qui parentes diligit
atque deum negligit,
reus inde fuerit,
quando iudex uenerit.

13. *P* O ars dialectica,
numquam esses cognita,
quae tot facis clericos
exules ac miseros!

14. Numquam magis uideris
quem tu tantum diligis,
illum paruum clericum
.N. pulcherrimum;

15. *F* Hëu mihi misero!
quid faciam nescio;
longo in exilio
sum sine consilio.

16. Parce, pater, fletibus;
forsitan fit melius.
iam mutatur animus:
nondum ero monachus.

Exul ego clericus.

1. Exul ego clericus
ad laborem natus
tribulor multotiens
paupertati datus.

2. Litterarum studiis
uellem insudare,
nisi quod inopia
cogit me cessare.

3. Ille meus tenuis
   nimis est amictus;
saepe frigus patior
   calore relictus.

4. Interesse laudibus
   non possum diuinis,
nec missae nec uesperae,
   dum cantetur finis.

5. O decus .N.
   dum sitis insigne,
postulo suffragia
   de uobis iam digne.

6. Ergo mentem capite
   similem Martini,
uestibus induite
   corpus peregrini.

7. Vt uos deus transferat
   ad regna polorum:
ibi dona conferat
   uobis beatorum.

Heriger.

1. Heriger urbis Maguntinensis
antistes quendam uidit prophetam
qui ad infernum se dixit raptum.

2. Inde cum multas referret causas,
subiunxit totum esse infernum
accinctum densis undique siluis.

3. Heriger risit; illi respondit:
„Meum subulcum illuc ad pastum
uolo cum macris mittere porcis.“

4. Vir ait falsus: „Fui translatus
in templum caeli Christumque uidi
laetum sedentem et comedentem.

5. Johannes Baptista erat pincerna
atque praeclari pocula uini
porrexit cunctis uocatis Sanctis.“

6. Heriger ait: „Prudenter egit
Christus Johannem ponens pincernam,
uinum quoniam non bibit umquam.“

7. [deest stropha.]

8. „Mendax probaris cum Petrum dicis
illuc magistrum esse cocorum,
est quia summi ianitor caeli.

9. Honore quali te deus caeli
habuit ibi? ubi sedisti?
uolo ut narres, quid manducasses.“

10. Respondit homo: „Angulo uno
partem pulmonis furabar cocis;
hoc manducaui atque recessi.“

11. Heriger illum iussit ad palum
loris ligari scopisque caedi,
sermone duro hunc arguendo:

12. „Si te ad suum inuitet pastum
Christus, ut secum capias çibum,
caue ne furtum facias tetrum.“

De presbytero et lupo.

1. Quibus ludus est animo
et iocularis cantio,
hoc aduertant ridiculum;
narrabo non ficticium.

2. Sacerdos iam ruricola
aetate sub decrepita
uiuebat amans pecudis,
hic enim mos est rusticis.

3. Ad cuius tale studium
omne patebat commodum,
nisi foret tam proxima
luporum altrix siluula.

4. Hi, minuentes numerum
per eius summam, generum
dant impares ex paribus
et pares ex imparibus.

5. Qui dolens sibi fieri
detrimentum peculii,
quia diffidit uiribus
uindictam quaerit artibus.

6. Fossam cauat non modicam
intus ponens agniculam,
et, ne pateret hostibus,
superne tegit frondibus.

7. Humano datum commodo
nil maius est ingenio:
lupus dum nocte circuit,
spe praedae captus incidit.

8. Accurrit mane presbyter,
gaudet uicisse taliter:
intus protento baculo
lupi minatur oculo.

9. ‘Iam’, inquit, ‘fera pessima,
tibi rependam debita:
aut hic frangetur baculus,
aut hic crepabit oculus.’

10. Hoc dicto simul impulit,
uerbo sed factum defuit;
nam lupus seruans oculum
morsu retentat baculum.

11. At ille miser uetulus
dum sese trahit firmius,
ripa cedente corruit
et lupo comes incidit.

12. Hinc stat lupus, hinc presbyter,
timent, sed dispariliter;
nam ut fidenter arbitror
lupus stabat securior.

13. Sacerdos secum mussitat
et septem psalmos ruminat;
sed reuoluit frequentius:
„miserere mei, deus.“

14. 'Hoc', inquit, 'infortunii
dant mihi uota populi,
quorum neglexi animas,
quorum comedi uictimas.'

15. Pro defunctorum merito
cantat: „placebo domino“
et pro uotis uiuentium
totum psaltat psalterium.

16. Post completum psalterium
commune perstat commodum:
sacerdotis timiditas
atque lupi calliditas.

17. Nam cum acclinis presbyter
perfiniret „pater noster!“,
atque clamaret domino:
„sed libera nos a malo!“

18. Hic dorsum eius insilit
et saltu liber effugit
et, cuius arte captus est,
illo pro scala usus est.

19. At ille laetus nimium
cantat: „laudate dominum!“
et promisit pro populo
se oraturum amodo.

20. Hinc a uicinis quaeritur
et inuentus extrahitur,
sed non umquam deuotius
orauit nec fidelius.

Leporis planctus.

1. Fleuit lepus paruulus
   clamans altis uocibus:
   „quid feci hominibus,
   quod me sequuntur canibus?

2. Neque in horto sedi
   neque holus comedi;
   quid etc.

3. Longas aures habeo,
   breuem caudam teneo;
   quid etc.

4. Leues pedes habeo,
   magnum saltum facio.
   quid etc.

5. Caro mea dulcis est,
   pellis mea mollis est.
   quid etc.

6. Quando serui uident me,
   hase! hase! uocant me.
   quid etc.

7. Domus mea silua est,
lectus meus durus est.
quid etc.

8. Dum montes ascendero,
canes nihil timeo.
quid etc.

9. Dum in aulam uenio,
gaudet rex, et non ego.
quid etc.

10. Quando reges comedunt me,
uinum bibunt super me.
quid etc.

11. Quando comederunt me,
ad latrinam portant me.
quid etc.

Cycni (uel anseris) assati planctus.

1. Olim latus colueram
olim pulcher exstiteram,
dum cignus ego fueram.
Miser, miser!
modo niger
et ustus fortiter.

2. Girat, regirat castifer,
propinat me nunc dapifer,
me rogus urit fortiter:
Miser etc.

3. Mallem in aquis uiuere
nudo semper sub aere,
quam in hoc mergi pipere:
Miser etc.

4. Eram niue candidior,
quauis aue formosior;
modo sum coruo nigrior:
Miser etc.

5. Nunc in scutella iaceo,
et uolitare nequeo;
dentes frendentes uideo:
Miser etc.

Testamentum asini.

1. Rusticus dum nimium
grauat suum asinum,
uidit semimortuum,
  la sol fa
uidit semimortuum
  la sol fa mi re ut.

2. Maestis ergo gestibus
loquitur ac uocibus,
oculis plorantibus:

3. „Si te scissem, asine,
moriturum propere,
inuoluissem sindone.

4. „Fecissemque tunicam,
thoracem, camisiam,
bracas et interulas.

5. „Surge lento tempore,
ut, dum datur uiuere,
legata possis soluere.“

6. Mox consurgens asinus
testamentum protinus
edidit his uocibus:

7. „Caput magistratibus,
aures do iudicibus,
oculos custodibus.

8. „Dentes cedunt senibus,
labia procantibus,
lingua mulieribus.

9. „Nares tabacariis,
pedes tabellariis,
pellem do canonicis.

10. „Vocem do cantoribus,
collum potatoribus,
uirgam do scolaribus.

11. „Curam do pastoribus,
lolium doctoribus,
umbram litis partibus.

12. „Senibus sit tarditas,
puerisque ruditas,
monachis simplicitas.“

13. Testamen hoc ualidum,
qui dicat insolidum,
uertatur in asinum.

Cantus hiulcus.

1. Erat quondam dies festus,
quo uocatus ad comestus
ibat Prior cum claustralis
et tota familia a a a
et tota familia.

2. Festum erat hoc Abbatis,
qui tractauit omnes gratis
dixitque ad inuitatis:
„Laeta sint solemnia."

3. Abbas est sedere sursum,
et Prioris iuxta rursum;
ego sedit ad deorsum
inter iuuenilia.

4. Dixit Abbas ad Prioris:
A. „Detur uinum iunioris,
qui laborant in choralis
et matutinalia."

5. Dixit Prior ad Abbatis:
P. „Ecce rubent, habent satis;
non est bonum ebriatis,
uadant ad claustralia."

6. Erat quidam iunioris
habens bonum rationis;
irascatus ad Prioris
dixit haec formalia:

7. *F.* „Audi me tu, Prior bone!
tu es unum clopione,
tu non nosti legem pone,
neque mirabilia."

8. „Ego fuit clericalis,
fuit quoque monachalis;
ego legit Iuuenalis
scholis in Germania."

9. *A.* „Bibe, frater, ad Priore,
cessabitque a liuore;
infundatur de liquore,
et erit concordia."

10. *P.* „Precor deum maiestatis,
qui uos fecit et creatis,
ut hoc uinum, quod bibatis,
sit uobis stranguria."

11. Abbas erat bonus homo,
sicut sucus est in pomo:
A. „Bibant omnes hac in domo
haustum cum laetitia."

12. Post haec omnes bibierunt
et in uestes dormierunt;
matutinas neglexerunt
usque diem claria.

Excommunicatio pro pileo rapto.

1. Raptor mei pilei morte puniatur:
mors sit subitanea nec praeuideatur,
et poena continua post mortem sequatur,
nec campis elysiis trans Lethen feratur.

2. Raptor mei pilei saeua morte cadat
illum febris scabies et tabes inuadat
hunc de libro dominus summae uitae radat,
hunc tormentis Aeacus cruciandum tradat.

4. Eius uita breuis sit pessimusque finis
nec uiuat feliciter his diebus binis:
laceret hunc Cerberus dentibus caninis,
laceratum grauius torqueat Erinys.

6. Excommunicatus sit agro uel in tecto,
nullus eum uideat lumine directo;
solus semper sedeat similis deiecto;
hinc poenis tartareis crucietur lecto.

7. Hoc si quis audierit excommunicamen
et non obseruauerit praesulis examen,
nisi resipiscat hic corrigens peccamen,
anathema fuerit. fiat, fiat! amen!

Iter romanum.

1. Referam miraculum quoddam curiale,
futuris praesentibus sit memoriale;
a mundi principio non extitit tale,
usque finem saeculi uix erit aequale.

2. Dum abbas et monachus essent uinolenti,
dixit abbas monacho circa se sedenti:
„Votum uoui domino et deo uiuenti:
Romam ire cupio hoc anno praesenti.“

3. Quo audito monachus plausit et saltauit:
Zila baba Sibila canticum cantauit,
uersum *sudram sudracum* laetus incohauit,
hymnum *hobri pomozi* suaue recitauit.

4. Scyphum tenens manibus dixit ad abbatem:
„Bibe, bibe, rebibe propter uanitatem,
qui spirata gratia cupis sanitatem;
uias tuas dirigat, det prosperitatem."
Bibabal.

Nos uagabunduli.

1. Nos uagabunduli
laeti iucunduli,
tara tantara teino.

2. Edimus libere
canimus lepide.
tara etc.

3. Risu dissoluimur,
pannis obuoluimur,
tara etc.

4. Multum in ioculis
crebro in poculis.
tara etc.

5. Dolo consueuimus
nihil metuimus.
tara etc.

6. Penus nos deficit,
praeda nos reficit.
tara etc.

7. Frater catholice,
uir apostolice,
tara etc.

8. Dic quae uolueris,
fient quae iusseris.
tara etc.

9. Omnes metuite
partes grammaticae.
tara etc.

10. Quadruplex nebulo
adest et spolio.
tara etc.

11. Data licentia
crescit amentia.
tara etc.

12. Papa sic praecipit,
frater non decipit.
tara etc.

13. Care fratercule,
uale ex tempore.
tara etc.

14. Quando reuertitur,
congratulabimur.
tara etc.

15. Nosmet respicimus
et uale dicimus
tara etc.

16. Corporum nexibus
cordum amplexibus.
tara tantara teyno.

De milite eleganti.

1. In certaminis procella
hostem nos conterimus,
semper enim nostra bella
eleganter gerimus.
hostem uincimus constanter,
semper autem eleganter.

2. Si certamen cum puella
fortiter conserimus,
semper quoque nostra bella
eleganter gerimus.
bellas uincimus constanter,
semper autem eleganter.

3. Si cum sociis in cella
pocula nos terimus,
semper ibi nostra bella
eleganter gerimus.
uinum uincimus constanter,
semper autem eleganter.

Flandriae Brabantiaeque

laetis potatoribus

.S.

Flandrensium
cantus domesticus.

1. Nonne sumus ad splendorem nati?
nonne creuimus eximium?
sunt tamen patres uociferati
operae perisse pretium!
uideant nos hic frequentes
ad ceruisiam sedentes,
quae honorum addit cumulum!

2. Tota iam Europa demiratur,
quid noui regni exortum sit:
rex erit cui plurimum potatur,
praesul osculari probe scit;
comes est qui comissatur,
truculenter qui grassatur,
age, regius satelles fit!

3. Archiater curat spectra cana,
quis turbatur mane fratrum mens;

archiuates dictat male sana;
camerarius notat, quotiens
non soluta ratione
abitur a potione
uel qui decretorum neglegens.

4. Liquor hordei, pie pensate,
rerum Flandricarum cardines!
fratres, trahite! reduplicate
guttura, dum saltant parietes!
cados super cados ferte,
cadis urceos replete,
urceis fecundate renes!

5. Festis in conuiuiis deorum
frater sedet fratri proximus;
Hebe si quem interpellat horum:
„Quid? ambrosiamne poscimus?“
„„Ludis, domna, ut uidetur!
cereuisia portetur!
usque cereuisiam sitimus!““

In dulci iubilo.

1. In dulci iubilo
nun singet und seid froh!
  Unsers herzens wonne
latet in poculo,
  gezapfet aus der tonne
pro hoc conuiuio.
    Nunc, nunc bibito!

2. O crater paruule,
nach dir ist mir so weh!
  Tröst mir mein gemüthe,
o potus optime,
  durch alle deine güte!
et nos concinite:
    Viuant socii!

3. O uini caritas,
o Bacchi lenitas!
  Wir habens geld versoffen
per multa pocula,
  doch haben wir zu hoffen
nummorum gaudia.
    Eia, wärn sie da!

4. Vbi sunt gaudia?
nirgends mehr, denn da,
Da die burschen singen
selecta cantica
und die gläser klingen
in uillae curia;
Eia, wärn wir da!

Rheni custodia.

Apocalypsis XIV 2 sqq.

1. Vox sonat instar tonitrus,
instar aquarum strepitus:
„Ad Rhenum quiuis properet!
quis fluuium custodiet?“
O patria, ne trepida!
Rhenana stat custodia!

2. En perstringuntur animi,
uirorum ardent oculi:
Germana proles inpigra
tuetur regni limina.
O patria etc.

3. Ad caelos uultus erigit,
priscorum turba quos colit;
testatur illos fortiter:
„Rhenus noster perenniter!“
O patria etc.

4. „Pro te libenter oppetam,
ne Gallicum te uideam;
carebis ante fluctibus
quam fluuii tutoribus!“
O patria etc.

5. „Dum sanguis calet ciuium,
dum manus stringit gladium,
dum tela mittit dextera,
fluenta uolues libera!“
O patria etc.

6. Auditur! undae cursitant,
uexilla uento fluitant.
Rhenum, Rhenum defendimus,
omnes pro Rheno stabimus!
O patria, ne trepida!
Rhenana stat custodia!

I GLOSSARIUM

Abbas 191. 193—195
abbas Cucaniensis 73
ab aeuo *ab initio mundi* 161
ablatiuus *qui aufert* 146. 153
accinctus *cinctus, circumdatus* 180
accusatiuus *qui accusat* 153
actiuus *qui agit* 108
actor *accusator* 43
ad deorsum *deorsum* 191
adnullare *perdere* 29
aduersatiuus *aduersarius* 146
aequipollens 123
agnicula *lämmlein* 183
agon *certamen* 71
alba *margarita* 96
allegare *geltend machen* 154
ambire *umgarnen* 151
ambitus *eitelkeit* 151
amodo *modo* 135. 185
angustia *sing., angor* 176
anathema *bann* 194
annalis *anniuersarius* 31
annecto *adnicto zublinzeln?* 118
antiburschius 2
antistes *praeses, praesul* 180
apocopare *abscindere, abbreuiare?* 155
appellare *berufung einlegen* 147
archicancellarius 167. 168. 170
archos *ἄρχων* 95
assatura *caro assa* 4
assero *contendo* 157
atyrus *urbanus? („tyros rusticus")* 170.

Bactrio *bacrio „genus uasis longioris manubrii; alii trullam appellant"* 70
baptismus 48
beanus *„est animal nesciens uitam studiosorum" (beare béer, ore hiante et patulo esse)* 12
beatus *praesul dicitur* 41
beati *die seeligen* 54. 179

II NOMINA

III INITIA ET MELODIAE

Si quis aptiores modulos inueniat, rogatum eum uolumus, ut publicis commodis consulens per scedulam Stephanianam honestissimo bibliopolae eos significet.

CORRIGENDA.

Quoniam iterum emittendi libelli consilium cepit honestissimus librarius, ut denuo data occasione censura fungendi, doctissimi uiri, quibus commissa est rei litterariae custodia, aliquatenus mederi possent iniuriae, quam superioribus annis nolentes uel tacendo inflixerunt libello lepido hercle multisque sane quam accepto: ne prorsus indotatus rediret, subscribere placuit quae exinde editori aliisque, qui his carminibus non inutilem operam nauarunt, corrigenda sunt uisa.

---

p. 6 *et* 24 Planctus *et* Actio: *strophae quaternorum longiorum uersuum instituendae erant*

- 4	str.	10, 1	nostra] *leg.* noster
- 9	-	2, 4	optume] *leg.* optime
- 21	-	5, 2	manus] *leg.* munus
- 24	-	10, 4	tmpora] *leg.* tempora
- 37	-	9, 4	in sequenti] *leg.* insequenti
- 58	-	4, 6	luctum] *leg.* lutum
- 72	-	3, 3	sapitis] *leg.* sapit, is
- 82	-	1, 8	decet] *leg.* licet
- 89	-	1, 5	cantum] *leg.* cantus
- 97	-	7, 2	candore et luxu] *leg.* candore, luxu
- 99	-	2, 7	arescunt] *leg.* ardescunt
-102	-	1, 3	hysria] *leg.* hyria

p. 102 str. 1, 4 trilliriuo] *leg.* tiriliriuos
- 104 - 1, 4 aestatis] *leg.* aetatis
- 104 - 4, 8 fruor Veneris] *leg.* fruor pueris
- 106 *a str. octaua incipit alterum de Caecilia carmen*
- 107 str. 11, 1 Zephyrus] *leg.* Cephalus
- 107 - 12, 1. 2 *fort.* cernerem, Qua beor, amicam
et u. 6 linquerem

nam per Fronesim (*quae mater est Philologiae apud Marcianum*) *litterarum studia significat poeta*, *quibus tamquam maritus uxori se dedit usque ad illud tempus*

p. 108 str. 14, 4 reuelatur] *leg.* reuellatur
- 112 - 4, 1 sciant] *leg.* sciat
- 112 - 6, 4 malo *leg.* uolo
- 114 - 1, 1 Humor] *leg.* Rumor
- 123 - 2, 6 meta] *leg.* metu
- 125 - 1, 5 et ardore] *leg.* et sudore *uel* labore
- 129 - 1, 3 zizaniam] *leg.* zizania
- 130 - 1, 5 nimium] *leg.* numinum
- 130 - 1, 8 destruis, corpus et rem,] *leg.* destruis corpus et rem?
- 131 - 3c, 4 cedere fugiendo, f.] *leg.* cedere, f. f.
- 132 - 3, 4 ipse] *leg.* ipsa
- 137 - 4, 7 ni surgendo fugiam] *leg.* fugiendo fugiam
- 142 - 10, 4 calidum] *leg.* aridum
- 147 - 1e, 6. 7 *leg.* Quid consequitur,
quam exuitur quadrante.
- 148 - 2e, 6. 7 *leg.* Pari ponderis
Pretio nisi contendas.
- 149 - 3e, 6. 7 *leg.* Vbi Proteus
Variat mille colores.
- 161 - 3, 2. 3 *leg.* aduentum (propero recursu
Visit ad nostrum Latium) sereni *etc.*
- 161 - 4, 1 Tetra cum n.] *leg.* Tetra ceu nubes
- 161 - 4, 3 nubes, tenebrosum] *leg.* nubis tenebrosum
- 161 - 7, 3 subeses] *leg.* subesse
- 177 - 14, 1 uideris] *leg.* uidebis

p. 179 str. 5, 1 O decus .N.] *leg.* Decus .N.
- 188 - 1, 1 latus] *leg.* lacus
- 188 - 2, 1 castifer] *leg.* garcifer
- 188 - 3, 2 nudo] *leg.* sudo
- 189 - 5, 1 tempore] *leg.* corpore
- 190 - 11, 1 Curam] *leg.* Crura (*an* culum?)
- 201 - 2, 6 et nos] *leg.* et uos

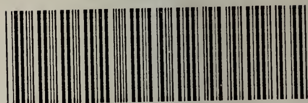
praeterea passim aliter distinguendum est.

Grauiora quaedam, quae commemoraui, Ludouico Laistnero debentur, qui nuper bellulo in libro, quem Golias inscripsit, partem horum carminum uernaculo sermone expressit.

Duorum autem pulcherrimorum carminum amicus ut uidetur Laistneri melodias dedit Max Zenger (Vier Chorgesänge für Sopran, Alt, Tenor und Bass. Op. 36. München, Wilh. Schmidt): *sunt autem*

p. 88 Ver redit optatum, *et*
p. 110 Dulce solum natalis patriae.

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 094 124 A
